

Mimmi Pitkänen

ULKOMAANKIRJEENVAIHTAJAN ARVO

Laadullinen sisällönanalyysi Helsingin Sanomien ja
Ylen Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajien uutisista

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Huhtikuu 2020

TIIVISTELMÄ

Mimmi Pitkänen: Ulkomaankirjeenvaihtajan arvo – Laadullinen sisällönanalyysi Helsingin Sanomien ja Ylen Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajien uutisista
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Journalistiikan ja mediatutkimuksen tutkinto-ohjelma
Huhtikuu 2020

Mikä on ulkomaankirjeenvaihtajan merkitys nykymaailmassa, jossa kaikki tieto on helposti saatavilla nykyteknologian avulla? Tätä aihepiiriä tarkastelen pro gradu -tutkielmassani *Ulkomaankirjeenvaihtajan arvo – Laadullinen sisällönanalyysi Helsingin Sanomien ja Ylen Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajien uutisista*.

Pyrin tutkielmassani vastaamaan siihen, millaista lisäarvoa kirjeenvaihtajat voivat työllään tuoda. Tarkastelen tutkimuskysymystäni kolmen eri näkökulman kautta: läsnäolon, koti-näkökulman ja henkilöitymisen. Näkökulmat valikoituivat tähän tutkimukseen teoriakirjallisuuden lukemisen sekä ulkomaan kirjeenvaihtajien työstä tehtyjen havaintojeni perusteella. Tutkimukseni teoreettinen viitekehys rakentuu myös ulkomaan uutisia sekä kirjeenvaihtajuutta käsittelevän kirjallisuuden avulla.

Aineistoni koostui Helsingin Sanomien ja Ylen Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajien verkkojutuista sekä Ylen kirjeenvaihtajien esiintymisistä ja reportaaseista Yle Uutisten 20.30 -uutislähetyksissä tammi-kuussa 2020. Yksi kuukausi on lyhyt aika tarkasteltavaksi, mutta siltä koostui kattava aineisto. Tosin kuukausi oli hektinen uutisten kannalta: Yhdysvaltain ja Iranin välillä oli ohjus kriisi sekä tammikuussa käsiteltiin myös Yhdysvaltain presidentin Donald Trumpin virkarikossyytteitä.

Tutkielmani perusteella kirjeenvaihtajien jutut toivat lisäarvoa niin yleisölle kuin uutisorganisaatiolle korostamalla etenkin läsnäoloa paikan päällä. Läsnäoloa tuotiin esille kolmella eri tavalla: hyödyntämällä aisteja, haastatteleamalla paikallisia sekä korostamalla paikan merkitystä. Kirjeenvaihtajat pystyivät nostamaan esiin ilmiöitä sekä omia havaintojaan. Sen sijaan koti-näkökulma ei juurikaan tullut esiin aineistossa: kirjeenvaihtajat eivät siis pyrkineet löytämään uutisaiheista yhteyksiä kotimaahansa, eli Suomeen. Kirjeenvaihtajia henkilöitiin etenkin uutisorganisaation tasolta: heidän rooliaan korostettiin jutuissa esimerkiksi laittamalla kuva jutun yhteyteen ja puhuttelemalla heitä uutislähetyksessä etunimillä. Aineiston perusteella kirjeenvaihtajat eivät niinkään käyttäneet minä-journalismia, joka liittyy journalismin henkilöitymiseen ja narratiiviseen journalismiin.

Tämä tutkielma pyrkii tuomaan uusia näkökulmia kirjeenvaihtajien tulevaisuutta käsittelevään keskusteluun, jossa pohditaan esimerkiksi kirjeenvaihtajien korvaamista virtuaalisuuden avulla. Tarkastelemalla kirjeenvaihtajien työn lopputulosta voi ymmärtää ammatin merkitystä laajemmin. Tutkielman kohteeksi valikoitui juuri Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajat, sillä maa on kiinnostava tutkimuskohde sen sisäisten poliittisten tapahtumien vuoksi mutta myös sen aseman suhteen tässä maailmassa.

Avainsanat: Yhdysvaltain-kirjeenvaihtaja, ulkomaan uutisointi, kirjeenvaihtajuus, läsnäolo, koti-näkökulma, henkilöityminen

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	1
2 KIRJEENVAIHTAJUUS ENNEN JA NYT	7
2.1. Ulkomaanuutisointi	7
2.2. Kirjeenvaihtajan määrittely ja synty	10
2.3. Kirjeenvaihtajuus Suomessa	12
2.4. Kirjeenvaihtajana Yhdysvalloissa	15
3 ULKOMAANKIRJEENVAIHTAJAN MERKITYS: KOLME NÄKÖKULMAA.....	17
3.1. Läsnäolo	17
3.2. Koti-näkökulma	22
3.3. Henkilöityminen	24
4 AINEISTO JA MENETELMÄ.....	28
4.1. Aineiston keruu	28
4.2. Aineiston kuvaus ja aihepiirit	31
4.3. Laadullinen sisällönanalyysi menetelmänä	33
5 TULOKSET	36
5.1. Läsnäolon rakentuminen aineistossa	36
5.1.1. Läsnäolon rakentuminen aistien avulla	36
5.1.2. Läsnäolon rakentuminen paikallisia haastattelemalla	40
5.1.3. Läsnäolon rakentuminen paikan merkityksen kautta.....	43
5.2. Koti-näkökulman rakentuminen aineistossa	50
5.3. Henkilöitymisen rakentuminen aineistossa	52
6 TUTKIMUKSEN PÄÄTELMÄT	55
6.1. Tiivistelmä tuloksista	55
6.2. Pohdintaa: Katse tulevaisuuteen.....	56
LÄHTEET	60
LIITTEET	66
Liite 1: Koonti aineiston verkkojutuista	66
Liite 2: Koonti aineiston televisio-jutuista	69

1 JOHDANTO

”Nämä kaksi tuntia ovat olleet elämässäni dramaattisimmat hetket, jotka olen kokenut.”

Näin sanoi suorassa uutislähetyksessä Ylen Yhdysvaltain-kirjeenvaihtaja Reijo Lindroos vuonna 2001, kun hän raportoi WTC-iskuista New Yorkissa. Al-Qaidan terroristit olivat törmänneet lentokoneilla World Trade Centerin kaksoistorneihin, ja Yhdysvaltoihin oli julistettu hätätila. Videokuva näytti, kuinka tornit romahtivat alas ja ihmiset juoksivat kadulla. Savupilvi peitti maiseman.¹

Tapahtuma oli kaikin puolin yllättävä ja poikkeuksellinen, ja yleisön tiedontarve oli suuri – myös Suomessa. Ylen verkkojutussa tapahtumista raportoineet toimittajat muistelivat 15 vuotta myöhemmin, kuinka uutistoimitus Suomenkin päässä joutui kovan paineen alle.² Yleisö soitteli uutistoimitukseen ja halusi tietää, mitä oikein tapahtui ja miksi. Monilla oli myös huoli omista läheisistä, jotka olivat Yhdysvalloissa. Silloin kommentteja kaivattiin myös Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajilta, jotka voisivat raportoida tapahtumista paikan päältä.

Lindroos muisteli myöhemmin, että hänellä oli ensimmäinen vapaapäivä tapahtumien jälkeen vasta kuukausi myöhemmin. Raportointi oli pitkä rupeama, josta kuitenkin selvittiin hengissä. Lindroosin uraan Ylen Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajana mahtui muitakin merkittäviä tapahtumia, kuten presidentti Bill Clintonin asettaminen syytteeseen valtakunnan oikeudessa ja vuoden 2000 presidentinvaalit. Ennen eläkkeelle jääntiään Lindroos sanoi pitävänsä suomalaisten kirjeenvaihtajaverkosta tärkeänä, sillä kirjeenvaihtajat ovat ennen muuta suomalaisten silmät ja korvat ulkomailla. ”Nykyisin sosiaalisen median aikana tietoa tulee ovista ja ikkunoista, mutta on arvo sinällään, että asiat nähdään suomalaisin silmin asemapaikalla”, Lindroos sanoi.³

¹ YLE (11.9.2016): WTC-iskuista 15 vuotta: Näin Ylen uutistoimitus reagoi traagisiin hetkiin – video. Luettu ja katsottu 27.3.2020. Linkki: <https://yle.fi/uutiset/3-9159416>

² Sama juttu kuin 1. viittaus.

³ YLE (26.8.2016): Konkaritoimittaja Reijo Lindroos eläkkeelle – ”Terrori-iskun jälkeen ensimmäinen vapaapäiväni oli 32 päivää myöhemmin”. Luettu 29.3.2020. Linkki: <https://yle.fi/uutiset/3-9121592>

Paljon on muuttunut 2000-luvun alusta. Teknologia on kehittynyt, ja Internet on tuonut uutiset lähes kaikkien saataville eri puolilta maailmaa. Tämä vaikuttaa väistämättä myös toimittajien työhön koko alalla. Colleen Murrel (2015) kirjoittaa, kuinka 2010-luvulla teknologia on muuttanut kirjeenvaihtajien rutiineja ja ammattia nopeammin kuin koskaan aiemmin. Journalistit ovat jatkuvassa oppimisen tilassa, sillä sosiaalinen media ja muut ohjelmistot kehittyvät hurjaa vauhtia (Murrel 2015, 13).

Samalla teknologia mahdollistaa sen, että uutisseurantaa voi tehdä yhä helpommin poistumatta toimistolta tai kotoa. Tästä yksi esimerkki on Helsingin Sanomien Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajan juttu vuodelta 2017 *”Laura Saarikoski katsoi kodin alakerrassa CNN:ää ja Saska Saarikoski yläkerrassa Fox Newsia – Näin Yhdysvaltojen kahtiajako näkyy mediassa”* (HS 30.4.2017).⁴

Siinä kirjeenvaihtaja Laura Saarikoski otsikon nimen mukaisesti katsoi televisiota yhdessä kerroksessa, samalla kun avustajana lehdelle juttuja tehnyt puoliso Saska Saarikoski katsoi televisiota eri kerroksessa. Juttu on oivaltava ja kiinnostava: se kuvaa selkeästi maan jakautumista ja kuinka eri puolueiden kannattajat näkevät niin oman maansa kuin koko maailman eri tavalla. Mutta samalla se herättää ajatuksen siitä, että television katselu onnistuisi nykyteknologian avulla Suomestakin käsin.

Nämä kaksi esimerkkiä Lindroosin ja Saarikoskien urien varrelta ovat yksittäistapauksia, ja kaikkien kirjeenvaihtajien uralle mahtuu varmasti erilaisia kokemuksia. Ne kuitenkin kertovat, millaista kirjeenvaihtajan työ voi tietyissä tapauksissa olla. Ympäri vuorokautiset uutislähetykset pyörivät jo 2000-luvun alussa, mutta nyt niitä on helpompi seurata älytelevision tai kannettavan tietokoneen avulla. Myös muut älylaitteet ihmisten elämässä ovat jo arkipäivää. Tämä saa pohtimaan, mikä merkitys on nykyään sillä, että uutismediat lähettävät kirjeenvaihtajia eri puolille maailmaa? Kun uutisseurantaa voidaan tehdä kotimaastakin käsin, niin mikä jää kirjeenvaihtajien tehtäväksi? Tätä aihepiiriä aion tarkastella pro gradu -tutkielmassani.

⁴ Helsingin Sanomat (30.4.2017): Laura Saarikoski katsoi kodin alakerrassa CNN:ää ja Saska Saarikoski yläkerrassa Fox Newsia – Näin Yhdysvaltojen kahtiajako näkyy mediassa. Luettu 29.3.2020. <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000005189906.html>

Aion tutkimuksessani keskittyä Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajiin, vaikka kirjeenvaihtajia on eri puolilla maailmaa. Avaan tässä osiossa lyhyesti syitä, miksi juuri Yhdysvallat valikoitui tutkimukseeni, vaikka vaihtoehtoja olisi voinut olla useita muita.

Muun muassa yhdysvaltalainen toisinajattelija Noam Chomsky on sanonut, että maailmassa on nykyään kaksi suurvaltaa: Yhdysvallat ja maailman yleinen mielipide. Ulkomaan-uutisointi on puolestaan keskeisessä asemassa maailman yleisen mielipiteen syntymisessä. (Uskali 2007, 10.) Jo varhaisimmat uutisvirtatutkimukset Suomessakin ovat osoittaneet Yhdysvaltain ja Länsi-Euroopan keskeisen aseman ulkomaan uutisissa. Yhdysvallat on myös yksi ”uutisten supervalloista”, jonka lähettämät viestit tavoittavat lähes kaikki maat. (Pietiläinen 1998, 29.) Vuonna 1998 valmistuneen uutisvirtatutkimuksen mukaan Suomen ohella useimmin mainittu uutisten kohdema on Yhdysvallat. Vasta sen jälkeen tulivat Ruotsi, Euroopan unioni, Iso-Britannia, Ranska ja Venäjä. (Pietiläinen 1998, 86.) Myös tuoreemmissa tutkimuksissa on havaittu, että maa on keskeisessä asemassa ja yleisesti tiedetty, että Yhdysvallat vetää mediahuomiota puoleensa ympäri maailmaa, vaikkei kansainvälinen uutisvirta kuitenkaan ole niin hierarkkinen ja yhdysvaltalainen kuin aiemmissa tutkimuksissa on havaittu (Guo & Vargo 2017, 499–503).

Yhdysvallat on siis yksi dominoiva maa uutisissa, mikä perustuu osin sen asemaan maailmassa. Historiantutkijoiden Antero Holmilan ja Matti Roitton (2018) mukaan Yhdysvaltain rooli maailmassa alkoi vahvistua toisen maailmansodan jälkeen ja kylmän sodan jälkeen maata nimitettiin jo supervallaksi: tosin Holmila ja Roitto määrittelisivät maan hypervallaksi. Erityisesti Yhdysvaltain ulkopolitiikka on ollut merkittävä osa maan kansallista historiaa ja itseymmärrystä, mutta Yhdysvallat on ollut myös muovaamassa eurooppalaista ja globaalia historiaa (Holmila & Roitto 2018, Johdanto). Tästä voisi kertoa esimerkiksi ”maailmanpoliisi”-ilmaisu, joten usein käytetään Yhdysvalloista. Maata pidetään talousmahtina ja vapauden edelläkävijänä.

Näin ollen Yhdysvalloissa asemapaikkaansa pitävät kirjeenvaihtajat raportoivat siis suurvaltan ytimeistä. Samalla muutama kirjeenvaihtaja kehystää suurvaltapolitiikkaa koko suomalaisyleisölle – vaikka suuren osan Yhdysvaltoja koskevista uutisista tekee myös

ulkomaantoimitus kotimaassa. Sillä on kuitenkin merkitystä, miten maassa paikalla oleva toimittaja kertoo tapahtumista yleisölle. Läsnäolo voi avata monia mahdollisuuksia.

Yhdysvallat on kiinnostava tutkimuskohde myös maan sisäisten tapahtumien vuoksi. Vuonna 2017 maan presidentin virkaan astui bisnesmies ja tosi-tv-tähti Donald Trump, jota luonnehditaan usein ristiriitaiseksi hahmoksi. Tutkija Douglas Kellner kirjoittaa teoksessa *The Trump presidency, journalism, and democracy* (2018), että Trump on käynyt jo presidentinvaalikampanjansa alkuvaiheista asti sotaa mediaa vastaan. Kellnerin mukaan hyökkäykset uutismediaa kohtaan ovat jopa määrittäneet niin Trumpin kampanjaa kuin presidenttikauden alkuvaiheita. Ironisesti Trumpin voisi väittää myös olevan mestari siinä, kuinka luodaan mediaspektaakkeli. (Kellner 2018, 19.) Trumpin käytös on siis melko poikkeuksellista, sillä yleensä presidenteiltä on totuttu näkemään arvovaltaista käytöstä. Trump ravistelee hyökkäyksillään käsityksiä siitä, millainen käytös vallankäyttäjältä on sallittua ja miten median tulisi toimia suhteessa siihen.

Poikkeuksellisuudesta kertoo myös se, että Yleisradio ilmoitti huhtikuussa 2017 vahvistavansa Yhdysvaltain raportointiaan lähettämällä Washingtoniin kaksi kirjeenvaihtajaa. Yle perusteli päätöstä ”kansainvälispoliittisella tilanteella”. Ilmoitus tuli vain muutama kuukausi sen jälkeen, kun Trumpista tuli Yhdysvaltain presidentti.⁵ Voisi siis ajatella, että Trumpin kaudella Yhdysvalloista on tullut uutismedioissa entistä seurattumpi kohde.

Kirjeenvaihtajia on tutkittu Suomessa yllättävän vähän, ja Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajia vielä vähemmän. Ensimmäisenä Suomessa Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajia on tutkinut Laura Pekonen⁶ pro gradu -tutkielmassaan vuonna 2006. Pekosen tutkimuksessa (2006) nousi esiin muun muassa se, että kirjeenvaihtajat toivoivat voivansa keskittyä enemmän taustoihin, analyysiin ja reportaaseihin. Sen sijaan lyhyet uutisjutut ja päivittäisen uutisseuranan voisi tehdä toimitus kotimaassa.

⁵ YLE, Tiedote (10.4.2017): Yle nimitti kirjeenvaihtajia. Luettu 13.4.2020. Linkki: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/04/10/yle-nimitti-kirjeenvaihtajia>

⁶ Laura Pekonen on nykyään Laura Saarikoski, eli Helsingin Sanomien entinen Yhdysvaltain-kirjeenvaihtaja.

Pekosen tutkimus (2006) on lähellä omaa aihettani, sillä hän pyrki vastaamaan kysymykseen, miten kirjeenvaihtaja voi tuoda omalla työllään suomalaiselle yleisölle sellaista lisäarvoa, jota ei ole saatavilla kansainvälisten uutistoimistojen, ympärivuorokautisten kaapelikanavien tai internetin kautta. Hän kuitenkin tarkastelee aihetta eri näkökulmasta: kirjeenvaihtajien itsensä näkökulmasta, sillä tutkimus on tehty heitä haastatteleamalla. Itse aion analysoida kirjeenvaihtajien työn lopputulosta, eli juttuja.

Rajaan tutkimukseni aineiston Yleisradion ja Helsingin Sanomien kirjeenvaihtajien juttuihin. Näillä kahdella medialla oli tutkimusajankohtana yhteensä kolme kirjeenvaihtajaa: Helsingin Sanomien Yhdysvaltain-kirjeenvaihtaja oli Anna-Sofia Berner ja Ylen Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajia olivat Mika Hentunen ja Paula Vilén.

Helsingin Sanomia ja Yleisradiota pidetään usein esikuvan asemassa. Erityisasemaan päässeille on yhteistä se, että niillä on pitkä journalistinen traditio. Niillä on lisäksi lähes poikkeuksetta käytössään paremmat toimittajaresurssit kuin kilpailijoillaan. (Uskali 2003, 29.) Helsingin Sanomien ja Ylen tarkastelu on siis perustelua, sillä niillä ylipäätään on käytössään ulkomaankirjeenvaihtajia sekä myös toimittajaresursseja. Nämä ovat pääsyitä siihen, miksi päätin tarkastella aineistossa juuri Helsingin Sanomien ja Yleisradion Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajien sisältöjä.

Kuten johdannossa jo lyhyesti kävin läpi, on kirjeenvaihtajan työ murroksessa. Teknologia mahdollistaisi raportoinnin eri puolilta maailmaa ilman kirjeenvaihtajan läsnäoloa. Tämän vuoksi haluan tutkimuksessani tarkastella sitä, millainen arvo kirjeenvaihtajan työllä on nykypäivänä.

Tutkimuskysymykseni on: *Millaisen lisäarvon Helsingin Sanomien ja Yleisradion Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajat tuovat uutisointiin?*

Tarkastelen tutkimuskysymystä etenkin kolmen näkökulman avulla, jotka ovat läsnäolo, koti-näkökulma ja henkilöityminen. Näkökulmat valikoituivat tähän tutkimukseen teoriakirjallisuuden lukemisen sekä ulkomaan kirjeenvaihtajien työstä tehtyjen havaintojeni

perusteella. Avaan näkökulmat ja niiden merkityksen tutkimuksen kannalta tarkemmin luvussa 3.

Tätä ennen esittelen kuitenkin luvussa 2 teoreettista kontekstia, eli ulkomaan uutisointia sekä kirjeenvaihtajuutta instituutiona. Tarkastelen sitä, miten kirjeenvaihtajuus on syntynyt ja millaisia määritelmiä sekä uhkakuvia ammatille nykyään on. Tämä osio liittyy tutkimukseni laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin.

Luvussa 4 kerron tutkielmassani käyttämästäni tutkimusmenetelmästä, eli tässä tapauksessa laadullisesta sisällönanalyysistä. Avaan myös sitä, miten olen toteuttanut aineiston keruun sekä luon katsauksen tutkittavaan aineistoon. Luvussa 5 käyn läpi aineistosta esiin nousseita tuloksia. Tämän jälkeen tutkielman johtopäätösluvussa 6 pohdin vielä tutkimustuloksia.

Lopuksi mainittakoon sen verran, että tutkimukseni ajankohtaisuutta lisäsi yllättäen maailmassa tällä hetkellä vallitsevat olosuhteet. Viimeistellessäni tätä tutkielmaa, on lähes koko maailma siirtynyt etätöihin koronaviruksen leviämisen ehkäisemiseksi. Myös tämä sai osaltaan pohtimaan: Jos kirjeenvaihtajankin työ onnistuu etänä, miksei käytäntöön voitaisi siirtä tulevaisuudessakin?

2 KIRJEENVAIHTAJUUS ENNEN JA NYT

Avaan tässä osiossa aluksi teoriataustaa ulkomaan uutisoinnista, sillä kirjeenvaihtajat tekevät pääosin juttuja ulkomaan uutisten osastoihin. Ulkomaan uutisoinnin käytäntöjen taustoitaminen auttaa siten ymmärtämään myös kirjeenvaihtajien työtä. Tämän jälkeen paneudun kirjeenvaihtajuuden historiaan ja määrittelen sitä, millaisen instituution kirjeenvaihtajuus muodostaa. Sen jälkeen kerron kirjeenvaihtajuudesta Suomessa sekä lopuksi tarkastelen sitä, millainen maa Yhdysvallat on kirjeenvaihtajille työympäristönä. Nämä osiot ovat tärkeitä tutkimukseni kannalta, sillä ne avaavat laajempaa kontekstia tutkimusaiheeni ympärillä.

2.1. Ulkomaan uutisointi

Ulkomaan uutiset kertovat meille nimensä mukaisesti tapahtumista ulkomailla. Samalla ulkomaantoimitusten toimittajat sekä kirjeenvaihtajat tasapainottelevat sen suhteen, mikä on kertomisen arvoista. Ulkomaan uutisoinnissa onkin kyse toimittajista ja heidän kyvystään selvittää, mitä tapahtuu maissa, jotka eivät ole heidän omiaan (Herbert 2001, luku 2). Ulkomaan uutisointia sekä kirjeenvaihtajia tutkineen Turo Uskalin mukaan ulkomaan uutisten välittämä kuva maailmastamme on liioitellun huono, sillä kielteiset muutokset korostuvat uutiskriteereinä (Uskali 2007, 27).

Ulkomaan uutiskriteerien klassikkona pidetään Johan Galtungin ja Mari Rugen tutkimusta vuodelta 1965. Tärkeitä uutiskynnyksen ylitykseen vaikuttavia seikkoja Galtungin ja Rugen mukaan ovat olleet muun muassa tapahtuman etäisyys, voimakkuus, yksiselitteisyys, merkittävyys, odotustenmukaisuus, odottamattomuus, jatkuvuus, uutisaineiston kokonaisuus, suhde eliittivaltioihin, suhde eliitti-ihmisiin ja kulttuurinen läheisyys (Galtung & Ruge 1965, 70). Galtung lisäsi vielä nykyaikana yhdeksi merkittäväksi uutiskriteeriksi viihteellistymisen (Uskali 2007, 28).

Erityisen tärkeä rooli ulkomaan uutisten muodostumisen kannalta on uutistoimistoilla. Kun yksittäisillä sanomalehdillä ja lähetystoiminnan harjoittajilla on vain yksi tai kaksi

kirjeenvaihtajaa jokaisessa suuressa maailmankaupungissa tai maassa, kansainvälisillä uutistoimistoilla on valtava maailmanlaajuinen henkilöstö (Herbert 2001, luku 2). Uutistoimistojen käyttäminen onkin osa toimitusten mediarutiineja, joilla puolestaan tehostetaan toimintaa ja helpotetaan uutisten valintaa. Viestimet esimerkiksi seuraavat kansallisten ja kansainvälisten uutistoimistojen välittämää uutisvirtaa ja käyttävät niiden tekemiä painotuksia ainakin osittain hyödyksi. (Uskali 2003, 28.) Tämä toteutuu käytännössä niin, että uutistoimistot julkaisevat säännöllisin väliajoin lyhyitä koosteita päivän tärkeimmistä uutistapahtumista. Ne luovat tehokkaasti ulkomaan uutisagenda eli päiväjärjestystä joukkoviestimissä eri puolilla maailmaa. (Uskali 2007, 53–54.)

Uutistoimistojen merkitys ulkomaan uutisissa on pysynyt vuosien saatossa korkeana. Sen rinnalle on tullut myös sosiaalinen media, jota hyödynnetään tietolähteenä etenkin yllättävien tapahtumien yhteydessä. Colleen Murrel tutki artikkelissaan *The global television news agencies and their handling of user generated content video from Syria* (2018) sitä, kuinka kansainväliset uutistoimistot käsittelevät käyttäjälähtöistä sisältöä ja lähettivät sitä eteenpäin. Etenkin aktivistit hyödyntävät sosiaalista mediaa. Murrelin (2018) mukaan kansainväliset uutistoimistot ovat kuitenkin ulkomaan uutisten niin sanottuja ”moottoriohjaimia”, ja niiden päätökset ja tulkinnat vaikuttavat suoraan valtavirran uutismedioihin ja siten myös vaihtoehtoihin medioihin.

Yksi ilmiö journalismin ja ulkomaan uutisten globalisoitumisessa on se, että globaali ja paikallinen ovat sekoittuneet. Tämä näkyy esimerkiksi televisiouutisissa, joita voidaan välittää mistä päin tahansa maailmaa ja minne päin tahansa. Kuten sanomalehdetkin, niin myöskään televisio ei vastaanota suurinta osaa kuvistaan omilta kirjeenvaihtajiltaan ympäri maailmaa vaan televisiouutistoimistoilta, joiden kattavuus ja jakelu on täysin globaalia. (Herbert 2001, luku 2.) Vaikka uutistoimistojen käyttäminen siis mahdollistaakin laajemman kuvavalikoiman käytön, niin samalla se vie päätäntävaltaa medioilta suhteessa omiin sisältöihinsä, sillä ne eivät voi aina vaikuttaa uutistoimistojen sisältöihin. Uutistoimistolla on myös paljon asiakkaita, joten niiden sisällöt leviävät laajalti. Samalla medioiden sisällöt voivat näyttää yhtenäisiltä, jos kaikki käyttävät hyväkseen tiettyjen, merkittävien uutistoimistojen sisältöjä.

Globalisaatio on myös osittain murttanut perinteistä ”me” ja ”ne” -jaotteluja kansojen ja ihmisten välillä, jotka aiemmin tunnettiin ulkomaanuutisista (Williams 2011, 2). Samalla ulkomaanuutisten suosio on ollut laskussa vuosikymmeniä ja kirjeenvaihtajien työtä ovat uhanneet 1990-luvulta asti erityisesti teknologiset, sosiaaliset, taloudelliset ja kulttuurilliset muutokset (Williams 2011, 4–5). Suomessakin ulkomaantoimitusten resurssit ovat suhteellisesti laskien koko ajan vähentyneet. Yksi syy tälle on se, että viestimiin on kilpailun paineessa perustettu koko ajan uusia, entistä räätälöidympiä journalistisia osastoja ja liitteitä. (Uskali 2007, 14.)

Vaikka uutiset leviävät maailmanlaajuisesti ja eri jaottelut ovat murtuneet, ei kansainvälisen tiedon rakenne ole tasapainoinen. Lei Guo ja Chris J. Vargo kävivät tutkimuksessaan (2017) läpi 4 708 verkkojuttua 67 eri maasta vuodelta 2015 selvittääkseen sitä, millainen kansainvälinen uutisvirta on. Esimerkiksi Yhdysvaltain presidentinvaalit eivät kerää laajaa huomiota pelkästään kotimaansa tiedotusvälineissä, vaan ne saavat laajaa mediahuomiota ympäri maailmaa. Maailman toisella puolella presidentinvaalit pidettiin samanaikaisesti esimerkiksi Tšadissa ja Gambiassa, mutta niistä ei niinkään laajemmin raportoitu Afrikan ulkopuolella. Kontrasti ei ole yllättävä: korkeamman poliittisen ja ekonominen statuksen omaavat maat keräävät laajemmin huomiota uutismedioissa maailmanlaajuisesti. (Guo & Vargo 2017, 499.)

Uskalin mukaan on tärkeää tehdä ero ulkomaankirjeenvaihtajien ja ulkomaantoimittajien välillä, sillä ne sekoitetaan usein keskenään. Hän erottaa ammatit toisistaan huomauttamalla, että ulkomaantoimittajat työskentelevät pääasiallisesti kotimaassa, kun taas kirjeenvaihtajien asemapaikka on ulkomailla. Myös ammattien työrytmi on erilainen: Ulkomaantoimittaja tekee yleensä töitä työvuorojen mukaan, kun taas kirjeenvaihtajan työ on usein ympärivuorokautista. Kirjeenvaihtaja on myös asemamaassaan selkeästi itsenäisempi kuin ulkomaantoimittaja omassa kotitoimituksessaan. (Uskali 2003, 17.) Myös tuoreimmissa, kansainvälisissä tutkimuksissa on havaittu se, että kirjeenvaihtajat ovat itsenäisempiä kuin muut toimittajakollegansa. Viime vuosina kirjeenvaihtajien autonomia on kuitenkin vähentynyt merkittävästi, etenkin niiden osalta, jotka työskentelevät televisioverkossa. (Papat-hanassopoulos & Giannouli 2015, 1.) Tätä selittää esimerkiksi nopeutunut uutissykli.

Uskalin mukaan ulkomaantoimittajien rutiininomainen päivä pitää sisällään muun muassa seuraavia asioita: aamu- ja iltakokoukset, uutistoimistojen seuraaminen, kansainvälisten laatulehtien ja globaalien uutiskanavien seuraaminen, internetin seuranta, henkilölähteiden haastattelut, uutissähkeiden- ja juttujen teko, kirjeenvaihtajien juttujen saatto lähe- tyksiin ja niin edelleen (Uskali 2007, 54).

Ulkomaantoimittajan päivä eroaa siis ulkomaankirjeenvaihtajan rutiineista, jotka Uskali määrittää seuraavalla tavalla: asemamaan joukkoviestinten seuraaminen, tärkeimmissä in- fotilaisuuksissa käynti, uutistoimistojen seuraaminen, puhelin- ja sähköpostiyhteydet kes- kustoimitukseen, juttumatkat (suunnittelu, toteutus ja jutun teko), toimistobyrokratian pyörittäminen sekä juttujen teko, johon kuuluu myös uutisvalmius 24 tuntia vuorokau- dessa (Uskali 2007, 55). Tämä tekee kirjeenvaihtajista kiinnostavan tutkimuskohteen, sillä työnkuvan itsenäisyys tuo mukanaan myös valtaa tehdä päätöksiä.

2.2. Kirjeenvaihtajan määrittely ja synty

Seuraavaksi tarkastelen sitä, miten kirjeenvaihtajan ammatti on syntynyt. Lyhyt katsaus kir- jeenvaihtajuuden historiaan auttaa ymmärtämään, kuinka merkittävän ja pitkäaikaisen ins- tituution kirjeenvaihtajuus muodostaa. Tämän jälkeen käsittelen sitä, millaisia uhkakuvia ammatille on ja miten ammattia nykyään määritellään.

Käsityksemme ulkomaankirjeenvaihtajasta on pysynyt vuosien saatossa kuta kuinkin hyvin samanlaisena: kirjeenvaihtaja on yksi vakiintuneen uutismedian harvoista työntekijöistä, joka asuu ulkomailla ja raportoi uutisia sieltä (Hamilton & Jenner 2004, 301). Kirjeenvaih- taja voi myös kuvailla kansainvälisten uutisten keräysjärjestelmän niin sanottuna yh- tymä- tai solmukohtana, joka tarjoaa tiedotusvälineille ympäri maailmaa säännöllisen, luot- tettavan ja nopean tiedonkulun (Williams 2011, 1).

Uskali (2007) kirjoittaa, että kirjeenvaihtajuuden historia ulottuu aina 1700-luvulla asti. Toi- saalta tätä ennen toimittajien työtä ovat tahollaan tehneet eräät matkailijat, kauppiat ja diplomaatit (Merril 1991, 31). Maailmalla kirjeenvaihtajuuden mallinnäyttäjänä on pidetty lontoolaista *The Timesia*. Sanomalehti kunnostautui monin tavoin laatujournalismin

edelläkävijänä, ja sen maailmanlaajuinen kirjeenvaihtajaverkko oli pitkään ylivoimainen. Lehden toimittajat esimerkiksi välittivät todenmukaisia kuvia Krimin sodasta, eikä sotatensuuria ollut. Uutisoinnin vuoksi Englannin kabinetti kaatui vuonna 1855 ja armeijan johto organisoitiin uudelleen. (Uskali 2007, 148.)

Amerikkalainen lehdistö tuli puolestaan jälkijunassa verrattuna eurooppalaisiin suuruuksiin. Yhdyvaltaista kirjeenvaihtajuutta tutkineet Jaci Cole ja John Maxwell Hamilton toteavat, että kirjeenvaihtajuus ammattina alkoi maassa vakiintua vuosien 1930–1970 aikana. Heidän mukaansa silloin elettiin kirjeenvaihtajien ”kulta-aikaa”. Kirjeenvaihtajista tuli tunnettuja ihmisiä kotimaassaan Yhdysvalloissa ja uusi joukkoviestinnän muoto, eli radio, toi ulkomaanuutisille aivan uuden yleisönsä. Radio myös mahdollisti suoran raportoinnin eri puolelta maailmaa. (Cole & Hamilton 2008, 803–804.) Toisaalta ensimmäisestä maailmasodasta raportoi enemmän sotakirjeenvaihtajia ja valokuvaajia Yhdysvalloista kuin mistään muusta maasta (Roth 2010, 452).

Pitkä historia ei kuitenkaan takaa sitä, että kirjeenvaihtajan ammatti olisi ikuisesti olemassa. Ammattia uhkaavat jo aiemmassa osiossa mainitut niin teknologiset, sosiaaliset, taloudelliset kuin kulttuurilliset muutokset (Williams 2011, 4–5). Cristina Archettin mukaan tutkimuskentällä on usein viitattu siihen, että kirjeenvaihtajien ammatti häviää tulevaisuudessa. Hän tuo teorialähteisiin viitaten esiin monia konkreettisia esimerkkejä: Internet mahdollistaa kaikille pääsyn tekemään journalismia, nopeutuva uutissykli sekä kaupallisuus suosivat niin sanotusti helppoa journalismia tutkivan sijaan sekä verkkomateriaalin loputtoman kierrätyksen väitetään korvaavan ensikäden raportoinnin. Ulkomaankirjeenvaihtajien väitettyä katoamista näyttää tukevan myös se, että luvut ulkomaisten toimistojen sulkemisista ovat korkeat. (Archetti 2012, 847–848.)

Myös Hamiltonin ja Jennerin mukaan (2004) kirjeenvaihtajien professio on muuttunut paljon sen alkuajoista juurikin taloudellisten paineiden sekä teknologisten keksintöjen vuoksi. Kirjeenvaihtajan pitäminen ulkomailla on kallista. Uutismediat budjetoivat yleensä kirjeenvaihtajan ylläpitoon 250 000 dollaria vuodessa, jotkut jopa tuplasti tämän (Hamilton & Jenner 2004, 304). Ulkomaankirjeenvaihtajat ovatkin käytännössä vain riittävän varakkaiden joukkoviestintien erikoisuus (Hess 1996, 6).

Kalliin kirjeenvaihtajasysteemin tilalle onkin ennustettu erilaisia tulevaisuudenkuvia. Systeemin voisi korvata jatkossa esimerkiksi kriisipesäkkeitä kiertävillä kirjeenvaihtajilla (Uskali 2007, 58). Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, ettei kirjeenvaihtajien tarvitsisi asua tietyssä asemamaassa, vaan toimittajia voitaisiin tarpeen mukaan lähettää esimerkiksi kotimaasta tietyille tapahtuma-alueelle. Tämä voisi säästää rahaa ja samalla varmistaisi sen, että kirjeenvaihtajat olisivat siellä, missä tapahtuu. Toisaalta matkustaminen voi viedä aikaa, ja aika taas on nykyisessä uutiskilpailun maailmassa arvokasta. Siksi toimitusten tulisi pohtia, mihin kiertävät kirjeenvaihtajat sijoitetaan.

Tutkimuskentällä on puhuttu myös virtuaalisista ulkomaankirjeenvaihtajista (esimerkiksi Hahn, Stalph & Steller 2018), joista käytetään lyhennettä VFC (virtual foreign correspondent). Määritelmän mukaan virtuaaliset kirjeenvaihtajat voivat tehdä ulkomaan uutisia kotonaan pelkästään internetin avulla. Oliver Hahnin, Florian Stalphin ja Tom Stellerin tutkimuksessa (2018) journalismin opiskelijat tutkivat seitsemän vuoden ja kuuden laadullisen tutkimuksen aikana, voisivatko kotimaassa verkon välityksellä tehdyt ulkomaan uutiset korvata paikan päällä olevat ulkomaankirjeenvaihtajat. Tällä saataisiin vähennettyä kustannuksia, sillä kuten jo mainittu, kirjeenvaihtajien käyttäminen on kallista.

Hahnin, Stalphin ja Stellerin tutkimuksen mukaan virtuaalinen kirjeenvaihtajuus voi joissakin tapauksissa johtaa korkeaan laatuun, mutta virtuaaliset ulkomaankirjeenvaihtajat eivät voi kuitenkaan kokonaan korvata perinteisiä kirjeenvaihtajia. He perustelivat perinteisten kirjeenvaihtajien merkitystä alueellisen tietämyksen, taustatiedon ja asiayhteyteen liittyvien oivalluksien takia. Lisäksi perinteiset kirjeenvaihtajat ovat tärkeitä paikalla tehtävien tutkimusten kannalta ja heillä on myös pääsy paikallisiin lähteisiin. (Hahn, Stalph & Steller 2018, 4–5.)

2.3. Kirjeenvaihtajuus Suomessa

Aiemmissa osioissa olen avannut ulkomaan uutisointia, määritellyt kirjeenvaihtajuutta sekä kertonut ammatin synnystä. Tässä osiossa tarkastelen kirjeenvaihtajuutta Suomessa, sillä tutkimuskohteenani ovat nimenomaan kahden suomalaismedian, Yleisradion ja Helsingin Sanomien, kirjeenvaihtajat.

Suomessa lehtien ulkomaanosastoa pidettiin toisarvoisena aina 1910-luvulle asti, kunnes ulkomaanuutiset ymmärrettiin myyntivalttina (Uskali 2003, 21). Uskali tarkoittaa toisarvoisena pitämisellä todennäköisesti uutistoimituksen ajatuksia. 1800-luvun loppupuolelle asti lehtien pääuutiskanavina olivat olleet toiset lehdet, eikä varsinaista kirjeenvaihtajaverkostoa ollut – vaikka varhaisimpia ulkomaankirjeenvaihtajan muotoja on jo vuodelta 1773. Ulkomaankirjeenvaihtajat tekivät kuitenkin todennäköisesti jo 1860-luvulla työtään ammatillisesti, myivät freelancer-pohjaisesti artikkeleitaan monille lehdille ja eri maihin, vaikka alkuun oli epäselvää, keitä kirjeenvaihtajan nimikkeellä edes tarkoitettiin. (Uskali 2003, 21.)

Ensimmäisinä suomalaislehtinä kirjeenvaihtajien verkostoa alkoivat rakentaa Helsingin Sanomat ja Uusi Suomi. Ensimmäisenä vakinaisena ulkomaankirjeenvaihtajana mainitaan yleensä toimittaja Ada Norna. Hän lähetti Berliinistä säännöllisesti kirjoituksiaan Uudelle Suomelle 1920-luvun alusta toiseen maailmansotaan saakka. Sen sijaan ensimmäinen Suomesta varta vasten ulkomaille lähetetty päätoiminen kirjeenvaihtaja oli Helsingin Sanomien toimittaja Yrjö Niiniluoto, joka asettui vuonna 1926 Geneveen seuraamaan Kansainliiton toimintaa. (Uskali 2003, 22.)

Kirjeenvaihtajuuden rakentaminen ei kuitenkaan sujunut ongelmitta. Toinen maailmansota lamautti ulkomaankirjeenvaihtajien työtä, ja lehdet ryhtyivät vasta 1950-luvulla elvyttämään kirjeenvaihtajaverkostoaan. Sittemmin kirjeenvaihtajista on kuitenkin tullut merkittävä osa toimituksia ja kirjeenvaihtajat kuuluvat erityisryhmään, jotka rinnastetaan usein toimitusyhteisöissä uutispäällikkötason journalisteiksi. (Uskali 2003, 22–36.)

Perinteisesti ulkomaanuutisoinnin johtava mediana on Suomessa pidetty Yleisradiota. Ylen johtoasema perustuu sen kanavien suuriin katselija- ja kuuntelijalukuihin. Lisäksi Ylen ulkomaantoimitusten koko ja pitkä perinne ovat tehneet siitä aihepiirin markkinajohtajan Suomessa. Ylen toiminta perustuu lainsäädäntöön ja julkisen palvelun ideaan. (Uskali 2007, 69.) Ylen johtava asema on yksi syistä, jonka vuoksi halusin tarkastella tutkimuksessani juuri Ylen Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajien toimintaa. Kaikkiaan Yleisradiolla on tutkimusajankohdaksi yhdeksän kirjeenvaihtajaa, joiden asemapaikat ovat Washingtonissa (Mika Hentunen ja Paula Vilén), Brysselissä (Susanna Turunen), Tukholmassa (Kirsi Heikel), Moskovassa

(Erkka Mikkonen), Berliinissä (Suvi Turtiainen) ja Pekingissä (Kirsi Crowley). Tämän lisäksi Ylellä on avustajia ainakin Afrikassa, Ranskassa, Espanjassa ja Italiassa.⁷

Toinen aineistossani tarkasteltava uutismedia on Helsingin Sanomat. Helsingin Sanomilla on puolestaan kahdeksan kirjeenvaihtajaa, joiden asemapaikat ovat Lontoo, Tukholma, Peking, Washington, Moskova, Berliini, Tallinna ja Bryssel. Tämän lisäksi lehdellä oli vuonna 2019 teemakirjeenvaihtaja, joka keskittyi vuoden ajan ilmastonmuutokseen ja ympäristöasioihin. Teemakirjeenvaihtajan asemapaikka oli Helsingissä. (HS 27.02.2019.)

Yleisradio ja Helsingin Sanomat eivät ole ainoita suomalaismedioita, jotka käyttävät kirjeenvaihtajia, vaikka rajasinkin tutkimukseni näihin medioihin. Helsingin Sanomien ja Ylen lisäksi esimerkiksi ainakin STT:llä, Kauppalehdellä ja Maaseudun Tulevaisuudella on Brysselissä kirjeenvaihtaja (Journalisti 22.8.2019). Uudenlainen kirjeenvaihtajuuden muoto nähtiin alkuvuonna 2019, kun verkkomedia Mustread ilmoitti lähettävänsä Brysseliin kirjeenvaihtajan, jonka kustantaa Teknologiateollisuus (Mustread 07.01.2019). Yhdysvaltain New Yorkissa asemapaikkaansa pitävät niin ikään Kauppalehden kuin MTV Uutisten kirjeenvaihtajat.⁸

Nämä edellä mainitut ovat muutamia esimerkkejä suomalaiskirjeenvaihtajista, mutta niiden lisäksi on muitakin kirjeenvaihtajia. Huomattava on lisäksi se, että uutismediat käyttävät myös avustajia. Uskali arvioi vuonna 2007, että suomalaisia ulkomaankirjeenvaihtajia on noin viisikymmentä, ja säännöllisiä ulkomaanavustajia, vapaita toimittajia ehkä saman verran (Uskali 2007, 11.). Tuoreempaa koontia asiasta ei ole saatavilla. Kiinnostava ilmiö on myös se, että aiempien perinteisten kirjeenvaihtajien rinnalle on tullut uudenlaisia kirjeenvaihtajuuden muotoja, kuten aiemmin mainitut Helsingin Sanomien teemakirjeenvaihtaja ja Teknologiateollisuuden kustantama kirjeenvaihtaja Mustreadille.

⁷ Tiedot koottu ja tarkistettu Ylen eri verkkouutisista 30.3.2020. Yhtiön sivuilta ei löytynyt tarkkaa luetteloa ulkomaankirjeenvaihtajista tai avustajista.

⁸ Lähde Kauppalehden toimituksen yhteystiedot (Luettu 29.11.2019): <https://www.almatalent.fi/tietoameistä/toimitusten-yhteystiedot/kauppalehti> & MTV Uutisten sivuilta ei löytynyt virallista luetteloa kirjeenvaihtajista, mutta 3.10.2019 julkaistussa jutussa MTV viittaa itse omaan kirjeenvaihtajaansa (Luettu 29.11.2019): <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/mtv-n-kirjeenvaihtajan-kysymys-rajaytti-sosiaalisen-median-trumpin-ilme-kun-suomalaistoimittaja-kysyy/7574312>

2.4. Kirjeenvaihtajana Yhdysvalloissa

Kuten jo johdannossa tuli ilmi, suuri osa ulkomaanuutisista on toisen maailmansodan jälkeen ollut yhden maan, eli Yhdysvaltojen dominoimaa. Eräs Afrikan johtajista, Tansanian Julius Nyerere on kommentoinut asiaa sanomalla, että hänen kansansa on niin hyvin informoitu Yhdysvaltojen asioista, että heidän tulisi saada äänestää maan presidentinvaaleissa (Williams 2011, 145).

Yhdysvaltain Washington ja New York (sekä näiden lisäksi myös Britannian Lontoo) ovat jatkossakin maailman mediapääkaupunkeja sekä taloudellisen ja poliittisen vallan keskuksia, joten niiden uutisvirrat ovat meille tärkeitä (Uskali 2007, 11). Uskalin mukaan ei kuitenkaan sovi unohtaa, että esimerkiksi yhdysvaltalaisen median itsesensuuri on ainakin 2000-luvun alussa ollut kovaa, joten uutisten kaivaminen vaatii muutakin kuin vain paikallisen median seuranta (Uskali 2007, 11). Uskali viittasi sensuurilla amerikkalaisen median uutisointiin Irakin sodasta.

Kuitenkin Laura Pekosen pro gradu -tutkielmassa (2006) selvisi, että kirjeenvaihtajat joutuivat usein tyytymään toisen käden lähteisiin, eli seuraamaan paikallismediaa pääsemättä haastattelemaan varsinaisia päättäjiä. Ulkomaankirjeenvaihtajien mielletään myös usein nojaavan liialti raportointiaan demokraatteja tukeviin medioihin, kuten New York Timesiin ja Washington Postiin (Hess 2006, 7). Tämä saattaa johtua siitä, että kirjeenvaihtajat eivät ole samaan tapaan verkostoituneita kuin kenties kotimaassaan.

Vaikka Yhdysvaltojen uutistapahtumia pidetään merkittävänä, on maa myös poikkeuksellinen ympäristö toimittajalle. Lars Willnat, David Hugh Weaver ja G. Cleveland Wilhoit kirjoittivat tutkimuksessaan (2017) amerikkalaisjournalismin muutosta digitaalisella aikakaudella, ja sen mukaan eettisen journalismin kenttä ei ole koskaan aiemmin ollut monimutkaisempi kuin nyt (Willnat, Weaver, Wilhoit 2017, 353).

Heidän mukaansa vuoden 2016 presidentinvaalien “poliittinen maanjärjestys” on nostanut esiin monia kysymyksiä esimerkiksi siitä, miten journalistien tulee käyttäytyä. Pohdittava on muun muassa sitä, kuinka aggressiivisia toimittajien tulee olla ja mitkä ovat eettiset rajat toimittajien välillä kiistanalaisissa raportointikäytännöissä (Willnat, Weaver, Willhoit 2017, 353). “Poliittisella maanjärjestyksellä” tarkoitetaan luonnollisesti Donald Trumpin valintaa Yhdysvaltain presidentiksi. Trump on tunnettu kärkkäästä kielestään ja ärhäkkäästä suhtautumisestaan median toimintaan, mikä on asettanut myös toimittajille omat vaikeutensa. Jos toimittajia pidetään perinteisesti vallan vahtikoirina, miten tulisi toimia, kun valkankäyttäjät räksyttää aiempaa näkemättömällä tavalla?

Yhdysvaltalainen mediakenttä eroaa suomalaisesta myös siinä, että mediat ovat ilmaisseet tukensa jommallekummalle maan puolueista. Yleisesti ottaen toimittajat Yhdysvalloissa ovat jonkin verran liberaalimpia kuin yleisö keskimäärin (Willnat, Weaver, Willhoit 2017, 343). Kansa on jakautunut niin median kuin kaksipuoluejärjestelmän osalta.

Näiden muutaman esimerkin avulla pyrin selittämään, millaisessa ympäristössä suomalaiset Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajat työskentelevät. Maassa vallitsee kilpailullinen uutisympäristö, jossa pienen maan toimittajien voi olla vaikea saada jalansijaa. Lisäksi maan muuttunut eettinen ympäristö ja poikkeuksellinen presidentti asettavat omat haasteensa myös suomalaisille toimittajille, sillä heidän tulee parhaansa mukaan raportoida maan tapahtumista kotimaahansa, eli Suomeen. Pelkästään maan isoimpien uutismedioiden siteeraaminen voi olla ongelmallista, sillä silloin kirjeenvaihtajat eivät itse pääse uutislähteille. Selvitänkin tutkimuksessani, minkä verran Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajat pääsevät oikein hyödyntämään läsnäoloaan maassa.

3 ULKOMAANKIRJEENVAIHTAJAN MERKITYS: KOLME NÄKÖKULMAA

Esittelen tässä osiossa kolme näkökulmaa, joiden avulla tarkastelen ulkomaan kirjeenvaihtajien merkitystä uutisorganisaatiossa: toimittajan läsnäolo, koti-näkökulma ja henkilöityminen. Näkökulmat ovat valikoituneet tähän tutkimukseen teoriakirjallisuuteen perehtymisen sekä ulkomaan kirjeenvaihtajien työstä tehtyjen havaintojeni perusteella.

Läsnäolo on kirjeenvaihtajan työssä merkittävässä asemassa, sillä kirjeenvaihtajat lähetetään varta vasten toiseen maahan raportoimaan sen maan tapahtumista Suomeen. Oletuksena voisikin siis olla, että toimittajan sijainti maassa ja paikan päällä oleminen nousee juttuissa esille. Tämä nimittäin erottaa kirjeenvaihtajan työn esimerkiksi ulkomaantoimittajasta, joka raportoi ulkomaan uutisista usein kotimaasta käsin. **Koti-näkökulman** löytäminen ulkomaan uutisiin vaikuttaa aiemman tutkimuksen perusteella olevan niin ulkomaantoimittajan kuin kirjeenvaihtajan työssä keskeinen asia. Myös toimittajan **henkilöityminen** on puhuttanut alan sisällä viime vuosina.⁹ Tällöin nostetaan esille tekijöitä juttujen takaa. Kirjeenvaihtajienkin juttujen yhteydessä mainitaan usein kirjoittajan rooli toimituksen sisällä – sitä jopa korostaen. Seuraavaksi esittelen nämä kolme näkökulmaa syvemmin omissa osioissaan.

3.1. Läsnäolo

Läsnäololla tarkoitan sitä, että toimittaja raportoi paikan päältä jostakin tietystä uutisaiheesta. Avaan tässä osiossa näkökulmaa etenkin eri teoriakirjallisuuden avulla, eli millainen merkitys läsnäololla on toimittajan työssä ja millaisia käsityksiä siihen liittyy.

⁹ Esimerkiksi Journalisti-lehdessä julkaistu juttu: Ettekö te tiedä kuka minä olen? (Journalisti 19.5.2016, luettu 22.3.2020). Linkki: <https://www.journalisti.fi/artikkelit/2016/7/ettek-te-tied-kuka-min-olen/>

”Uutistoimistoilta saa perustietoja ja lukuja, mutta uutisointiin tulee aivan erilainen syvyys, kun oma toimittaja on paikalla ja todistaa omin silmin esimerkiksi konfliktin seurauksia tavallisille ihmisille.”

Näin sanoi Ylen toimittaja Aishi Zidan, kun häneltä haastattelussa kysyttiin, miksi suomalaisista mediataloista halutaan lähettää toimittajia paikan päälle. Samassa haastattelussa Helsingin Sanomien valokuvaaja Sami Kero arvelee, että suomalaiset kiinnostuvat esimerkiksi kriiseistä, kun niistä kertoo oma viestin ja omat toimittajat.¹⁰

Ajatus on todellisuudessa melko nurinkurinen: Kun jossain tapahtuu jotakin merkittävää, menevät toimittajat paikan päälle raportoimaan – vaikka muut lähtisivät pois tapahtumapaikalta, esimerkiksi pakoon konfliktia tai onnettomuutta. Tämä on osa toimittajien tiedonkeruuta, sillä monesti jutut vaativat toimittajien omaa havainnointia. Tietoa saa tapahtumapaikalta, kun näkee asiat omin silmin.

Läsnäolon merkitys korostuu etenkin silloin, kun tapahtuu jokin yllättävä kriisi tai onnettomuus. Stig Nohrstedtin mukaan journalistiset prioriteetit ja työskentelytavat nojaavat nykypäivänä enenevässä määrin siihen, mikä on jonkin tapahtuman merkitys siviileille – tämä myös vaatii sen, että toimittajat ovat tapahtuma-alueella ja ihmisten luona (Nohrstedt 2009, 102). Ehkä sattumaa, mutta juuri sama ajatus, eli tapahtuman merkitys siviileille, tuli esiin Ylen toimittajan Aishi Zidanin vastauksessa.

Toimittajien on siis oltava siellä, missä tapahtuu – ja mielellään mahdollisimman nopeasti. Etenkin 24-tuntiset tv-lähetykset ovat nopeuttaneet uutisenkeräyksen prosessia (Murrel 2015, 13–15). Yleisöllä on jatkuvasti tietoa saatavilla ja uutismediat kilpailevat nykyään niin toisiaan kuin esimerkiksi sosiaalista mediaa vastaan, jonne lähes kaikki voivat nykyään helposti kirjoittaa tai ladata kuvia uutistapahtumista. Siksi voi olla myös mediatalojen kanalta hyvä, että niillä on eri puolilla maailmaa toimittajia, jotka ovat valmiudessa raportoimaan uutisaiheista.

¹⁰ YLE (11.1.2020): "Luotiliivit ovat vielä henkarissa" – Mediataloissa panostetaan kriisialueilta raportointiin, mutta Irakiin ei olla hötkyilemässä. Luettu 22.3.2020. Linkki: <https://yle.fi/uutiset/3-11153139>

Ympäri vuorokautiset tv-lähetykset aloitti aikoinaan CNN, joka on näyttänyt monessa muusakin asiassa esimerkkiä. CNN on tuonut mediakentälle myös suorat, editoimattomat uutislähetykset sekä ”breaking news” -teemat. Kun maailmalla tapahtuu jotain tärkeää, normaali ohjelmavirta katkaistaan ja lähetys keskittyy vain tämän yhden uutisaiheen käsitteelyyn. (Uskali 2007, 119–120.) Monet tärkeät ulkomaan uutiset on kerrottu suomalaisillekin viime vuosikymmeninä Yleisradion ulkomaantoimittajien sekä kirjeenvaihtajien äänellä ja joskus myös naamalla, paikan päältä sieltä ”missä juuri nyt tapahtuu” (Uskali 2007, 71).

Tätä tiedonsaantia paikan päältä on helpottanut satelliittiteknologia, joka mahdollistaa yhteydenpidon toimitukseen kentältä sekä kommunikoinnin uutistapahtumien keskeltä. Samoin kevyet ja siirrettävät kamerat ovat tuoneet television piiriin etäisimmätkin paikat. Juttuja voidaan myös muokata kentällä ja näyttää uutislähetyksissä vain tunteja kuvaamisen jälkeen. (Williams 2011, 4.) Vaikka teknologian kehittyminen nähdäänkin alalla monesti uhkana, on se siis myös auttanut kirjeenvaihtajien työtä. Kirjeenvaihtajat voivat tarjota yleisölle ajankohtaisempaa tietoa kuin koskaan aiemmin (Williams 2011, 4).

Teknologian merkitys on tullut esiin myös tuoreemmissa tutkimuksissa: Televisiojournalismi on sopeutunut uusiin, kevyisiin laitteisiin, kuten mobiililaitteisiin, drooneihin ja eri suoratoistotekniikoihin, jotka toimivat televiestintäverkoissa. Uudet teknologiat ja käytävissä oleva infrastruktuuri tarjoavat uusia mahdollisuuksia uutisorganisaatioilla, jotka voivat muuttaa suorien lähetyksien uutisraportointien ehtoja. (Guribye & Nyre 2017, 1216.) Uusien työkalujen kannettava ja langaton kapasiteetti mahdollistavat uusia tapoja raportoida tapahtumista – ne mahdollistavat esimerkiksi liikkumisen väkijoukoissa ja eri näkökulmien valitsemisen paikan päältä reportaaseihin. Toisaalta suorien lähetyksien tekeminen helpoksi voi johtaa myös niiden liialliseen käyttöön. (emt. 1227.)

Perinteisesti tärkeänä on pidetty etenkin videon ja äänen saantia tapahtumapaikalta, sillä taustalla on aiemmin alalla ollut yksimielisyyttä siitä, että jos ihminen näkee tai kuulee jonkin tapahtuvan, sillä on enemmän vaikutusvaltaa kuin pelkästään kirjoitetulla sanalla. Tästä esimerkkinä ovat ilmaukset, kuten ”kamera ei koskaan valehtele” tai ”kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa”. Näiden ilmaisujen rinnalle on kuitenkin tullut tietoisuus siitä, että nykyään on olemassa media- ja digitaalikuvien ohjelmistoja, joiden avulla voidaan taivuttaa kuvan totuutta tai tuottaa fiktiota. (Boyd, Stewart ja Alexander 2008.)

Tähän videon ja äänen saantiin tapahtumapaikalta liittyy olennaisesti myös käsite *media witnessing*, eli suomennettuna mediatodistaminen. Paul Froshin ja Amit Pinchevskin (2014) mukaan käsitteellä viitataan todistamiseen mediassa, median kautta ja median välityksellä. Näillä tarkoitetaan esimerkiksi todistajien esiintymistä reportaaseissa, siihen mahdollisuuteen, että media itse todistaa tai mediayleisön sijoittamiseen tapahtumien todistajiksi. (Frosh & Pinchevski 2014, 594.)

Kun tapahtuma tulee ennen kopiota tapahtumasta (eli esimerkiksi toimittajan reportaasia), ovat tässä yhteydessä todistajat sekä korvaamattomia että etuoikeutettuja, koska he olivat siellä ja silloin, osallistumalla fyysisesti tapahtuman ”täällä ja nyt”-osioon sen ollessa käynnissä ja siten sen olemuksen ainutlaatuisuuteen (Frosh & Pinchevski 2014, 596–597). Tämä selittää osin sitä, miksi silminnäkihavaintoja pidetään uutisreportaaseissa yhä tärkeänä ja uutisaiheisiin haastatellaan tapahtuman todistaneita: he olivat läsnä tapahtuman ollessa käynnissä ja voivat kertoa ainutlaatuisia havaintoja sieltä. Toimittajakin voi olla todistaja, jos hän oli paikan päällä tapahtumassa, mutta tällöin todistamista reportaasissa tekee itse uutismedia, ei niinkään haastateltava.

Aina tapahtuma ei tule yleisölle kopiona, vaan media voi tehdä itse katsojista todistajia (Frosh & Pinchevski 2014, 596). Tällä voidaan tarkoittaa esimerkiksi suuria mediatapahtumia, kuten Super Bowlia tai Suomessa Linnan juhlia, jotka näytetään televisiossa suorana. Tosin näiden lisäksi suorassa lähetyksessä voi tapahtua jotain yllättävää, joka tekee katsojista tapahtuman todistajia: tästä yksi kuuluisimmista esimerkeistä on se, kuinka WTC-tornien romahtaminen ja toisen lentokoneen törmäminen torniin näytettiin suorassa uutislähetyksessä.

Tutkija Karin Van Esin mukaan (2017) media kasvattaa yhä enemmän itseään livenä, eli suorana. Tällä hän viittaa siihen, että suorien lähetyksien merkitys on kasvussa. Televisiossa suorat lähetykset ovat olleet jo aiemmin tärkeä strategia, ja viime aikoina sitä ovat ottaneet käyttöönsä uudet media-alustat, kuten Facebook, Periscope ja Snapchat. Van Esin mukaan suorat lähetykset olisikin hyödyllistä ymmärtää rakenteena, joka auttaa turvaamaan tiedotusvälineet keskeisessä asemassa arjessa. (Van Es 2017, 1245.) Sosiaalinen media tosin muuttuu ja kehittyy niin nopeasti, että itse nostaisin Periscopopen ja Snapchatin tilalle

nykypäivänä Instagramin, jossa on myös suorien lähetyksen mahdollisuus tarinat-osiossa ja laaja käyttäjämäärä.

Tieteellisissä kirjoituksissa liveä käsitellään yleensä teknisyyden kautta: Suorat lähetykset yhdistävät samanaikaisesti tuotannon, siirron ja tapahtuman vastaanoton. Tämä pelkistää suorat lähetykset teknisiksi suorituksiksi. Van Esin mukaan tällä näkökulmalla unohdetaan kuitenkin suorien lähetyksen perimmäinen tarkoitus: niillä kerrotaan tarinoita. (Van Es 2017, 1248.) Suorat, jättimäiset mediatapahtumat esimerkiksi yhdistävät yleisöä. Suomesakin joka vuosi katsotuimpien ohjelmien listalla on suora lähetys Linnan juhlista, jonka aiemminkin juuri mainitsin.

Itse asiassa tapahtumia ja niiden kopioita, hetkiä ja tapauksia on jopa teemoitettu valtamedian tyylilajeissa (Frosh & Pinchevski 2014, 597). Tällä Frosh ja Pinchevski viittaavat siihen, kuinka yleisöä pyydetään lähettämään kuvia tai videoita tietystä tapahtumasta. Näin ollen yleisö on itse tapahtumassa paikan päällä, mutta auttaa jakamaan sen merkityksiä muillekin. Jokainen todistamistoimi viittaa tahollaan jonkinlaiseen medioitumiseen, perusteellemmin siihen, että otetaan yksi kokemus ja liitetään se osaksi laajempaa keskustelua niiden hyödyksi, jotka eivät olleet paikalla (Frosh & Pinchevski 2014, 596).

Olen tässä osiossa keskittynyt kuvaamaan läsnäolon merkitystä etenkin silloin, kun kyseessä on jokin suuri uutistapahtuma ja tiedontarve on suuri. Mutta yhtä lailla läsnäolon merkitys voi näkyä toimittajien tavallisessa, arkisemmassa työssä. Kari Koljosen ja Esa Reunanen (2014) mukaan toimittajien eetosta määrittää kaikista vahvimmin kilpailu uutisista. Palkitsevinta heidän mukaansa on, jos toimittaja löytää jonkin sellaisen uutisaiheen, jota ei ole tarjottu valmiina, toimittaja on itse keksinyt aiheen. He huomauttavat, etteivät toimittajat ole vain passiivisia tietojen välittäjiä vaan myös aktiivisia toimijoita, jotka voivat valinnoillaan vaikuttaa julkisuuden agendaan. (Koljonen ja Reunanen 2014, 56.) Tämän suhteen kirjeenvaihtajilla on valttikortti käsissään: He voivat esimerkiksi nostaa esiin asioita asemaastaan, jotka voisivat jäädä tavallista uutisseurantaa kotimaassa tekevältä ulkomaantoimittajalta näkemättä. Jotkut ideat ja skrupit voivat syntyä vain, kun on läsnä. Pyrinkin tutkimuksessani selvittämään, hyödyntävätkö kirjeenvaihtajat läsnäolon mahdollisuutta uutisoinnissa ja miten se tulee esille heidän tuotoksissaan.

3.2. Koti-näkökulma

Toinen näkökulma, jota hyödynnän selvittääkseni ulkomaankirjeenvaihtajien merkitystä medioiden uutistoiminnalle on koti-näkökulma. Tarkoitan tällä tutkimuksessani sitä, kuinka kirjeenvaihtajat pyrkivät uutisoinnissaan huomioimaan kotimaansa tai löytämään siihen jonkin yhteyden.

Viimeisin laaja uutisvirtatutkimus suomalaismedioiden ulkomaan uutisista on Ullamaija Kivikurun ja Jukka Pietiläisen (1998) teoksessa *Uutisia yli rajojen: Ulkomaan uutisten maisema Suomessa*. Siinä Pietiläinen tutki määrällisen analyysin avulla Suomessa julkaistuja ulkomaan uutisia. Aineisto oli vuodelta 1995, ja siihen sisältyi yhteensä 3547 juttua. Mukana olivat kaikki uutiset, jotka liittyivät jollain tavoin ulkomaihin. Näin ollen tutkimus antaa kattavan kuvan siitä, mistä maailman tapahtumista ja minkä maanosan asioista Suomessa on uutisoitu. Tutkimuksessa nousi esiin muun muassa se, että Suomen ulkomaan uutisissa useimmin esiintyvä maa on Suomi, mikä on havaittu myös aikaisemmissa tutkimuksissa. (Pietiläinen 1998, 84–86.)

Suomen esiintymiselle ulkomaan uutisissa on syynsä. Pietiläisen mukaan useimmissa ulkomaan uutisissa on olennaista oman maan ja suomalaisten osallisuus tai tapahtuman merkitys suomalaisille. Se, että uutistapahtumassa on osallisena suomalaisia, nostaa sen uutisarvoa Suomessa. Tutkimuksen mukaan lähes puolet ulkomaanjutuista oli sellaisia, joissa Suomi tai suomalaiset olivat tärkeässä asemassa. (Pietiläinen 1998, 86.) Myös suomalaisten kirjeenvaihtajien jutut liittyivät useammin tapahtumiin, joissa Suomi oli mukana (emt. 100).

Kirjeenvaihtajia tutkinut Stephen Hess on tehnyt samankaltaisen huomion eri maiden kirjeenvaihtajien työtä tutkiessaan. Hess tutki teoksessaan *Through Their Eyes: Foreign Correspondents in the United States* (2006) sitä, millaista kirjeenvaihtajan työskentely Yhdysvalloissa on haastattelemalla Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajia eri maista. Hessin mukaan tiettyjen maiden kirjeenvaihtajat pyrkivät usein löytämään uutisoinnissaan jonkin kytköksen kotimaahansa. Hänen mukaansa oli lähestulkoon sääntö, että mitä pienempi maa oli kyseessä, sitä enemmän kyseisen maan kirjeenvaihtajat yrittivät löytää koti-näkökulman. Hess mainitsee esimerkkinä sen, että suomalaiskirjeenvaihtaja teki jutun siitä, kuinka

Thomas Jeffersonin jälkeläiset kohtasivat – ja osalla heistä oli suomalaisperimää. (Hess 2006, 118.)

Vaikka Hess mainitsee esimerkkinä juuri Suomen, hänen haastattelemansa norjalaiskirjeenvaihtajan mukaan normaalisti yksi neljästä jutusta sisälsi norjalaisviittauksen. Ruotsalainen kirjeenvaihtaja puolestaan kertoi, kuinka ”sitä aina yrittää löytää näkökulman, joka saa ruotsalaislukijan tuntemaan itsensä osalliseksi”. (Hess 2006, 118.)

Koti-näkökulman löytäminen ei kuitenkaan välttämättä määräydy maan koon mukaan, koska osalle kirjeenvaihtajista tärkein uutisaihe oli oman maan ja Yhdysvaltojen välinen suhde. Suhteisiin keskittyvän journalismin tavoittelijoihin kuuluivat kirjeenvaihtajat naapurimaista Meksikosta ja Kanadasta, mutta myös esimerkiksi Israelin ja Taiwanin kirjeenvaihtajat. (Hess 2006, 118.)

Juuri Hessin tekemien havaintojen perusteella päätin nimetä tutkimukseni käsitteeksi kotinäkökulman, vaikka aluksi pohdin käsitteen nimeksi Suomi-näkökulmaa. Pietiläinen nimitäin puhuu tutkimuksessaan nimenomaan Suomesta ja Suomen mainitsemisesta, mutta Hessin havaintojen perusteella voisi asian ajatella olevan laajempi ilmiö. Tämän takia kotinäkökulma tuntui luontevammalta ilmaisulta, sillä se sopii myös muiden maiden kirjeenvaihtajiin.

Pietiläisen ja Kivikurun (1998) sekä Hessin (2006) tutkimukset osoittautuivat jo alusta alkaen tärkeiksi tutkimukseni kannalta, sillä ne tarjosivat kattavasti tietoa ulkomaan uutisista ja kirjeenvaihtajuudesta. On kuitenkin syytä muistaa, että ne ovat jonkin verran vanhoja. Mediamaailma kehittyi niin nopeasti, että moni asia on jo muuttunut. Esimerkiksi ulkomaan uutisia käsittelevässä osiossani Williams (2011) sanoo, kuinka kansainvälisissä uutisissa on jo murtunut ”me” ja ”ne” -jaottelut kansojen ja kansakuntien välillä. Omassa tutkimuksessani selvitän, näkyykö kirjeenvaihtajien jutuissa edelleen kotimaan huomioiminen ja millä tavalla.

3.3. Henkilöityminen

Kolmas tärkeä näkökulma tutkimuksessani on henkilöityminen, jonka avaan tässä osiossa. Käsitteellä tarkoitan sitä, kuinka nykyisessä mediamaisemassa nostetaan tiettyjä toimittajia esiin ja tuodaan enemmän esille tekijöitä juttujen takaa. Kirjeenvaihtajien kohdalla mainitaan lähes aina heidän roolinsa toimituksessa, eli kirjeenvaihtajuus. Se voi näkyä joko jutussa nimen perässä tai alla, mutta myös otsikkotasolla kuten ”kirjeenvaihtajan analyysi”. Aionkin tutkielmassani tarkastella sitä tuovatko kirjeenvaihtajat itse itseään esiin vai tapahduuko kirjeenvaihtajien korostaminen uutisorganisaation puolesta. Kirjeenvaihtajan henkilöimisellä voidaan kuitenkin korostaa kirjeenvaihtajan merkitystä: Jos sillä saadaan esimerkiksi houkuteltua lukijoita tai parannettua kuvaa organisaatiosta.

Toimittaja Anu Silfverberg kirjoittaa Journalisti-lehdessä¹¹, että toimittajien omakohtaiset tarinat ovat lisääntyneet. Osin se liittyy journalismin henkilöitymiseen: yksittäisten ihmisten kokemuksilla on päätetty kouruttaa lukijat. Niinpä toimittajatkin kertovat köyhyydestään, perheistään, addiktioistaan ja traumaistaan. Silfveberg pohtii, milloin minä-muodon käyttö jutuissa on perusteltua. Käytetäänkö sitä vain siksi, että muoto on nyt lyönyt läpi, vaikkei se toisi lisäarvoa yleisölle? Tarvitseeko yleisön edes tietää, kuka kyseinen toimittaja on?

Toimittajien henkilöityminen on maailmanlaajuinen ilmiö. Avery E. Holton ja Logan Molyneux käsittelevät artikkelissaan *Identity lost? The personal impact of brand journalism* (2017) henkilöitymisen kasvun taustalla olevia tekijöitä. Yhtenä syynä voidaan esimerkiksi pitää muuttunutta yleisösuhdetta. Yleisö ei siis enää ole passiivinen massayleisö, vaan joukko aktiivisia toimijoita. (Holton & Molyneux 2017, 197.)

Toimittajien henkilöityminen voi rakentua muillakin tavoilla kuin minä-muodon esiin tuomisella. Henkilöitymiseen sisältyy eri käytäntöjä, joiden tavoitteena on kasvattaa journalistien mainetta ja kiinnittää huomiota heidän työhönsä sekä organisaatioonsa.

¹¹ Journalisti (19.5.2016): Ettekö te tiedä kuka minä olen? Luettu 22.3.2020. Linkki: <https://www.journalisti.fi/artikkelit/2016/7/ettek-te-tied-kuka-min-olen/>

Henkilöityminen on joukko toimintoja, joilla luodaan identiteetti yksittäiselle toimittajalle ja sitten mainostetaan tätä identiteettiä rakentamalla suhteita. (Holton & Molyneux 2017, 199.) Yksi konkreettinen esimerkki tästä voisi olla vaikkapa se, että monien uutismedioiden verkkojuttujen yhteydessä on nykyään kuva jutun kirjoittaneesta toimittajasta. Tällä keinolla toimittaja voidaan luultavasti tuoda lähemmäs yleisöä, enemmän tutuksi hahmoksi.

Aiemmin esittelemäni Silfverbergin ajatukset toimittajien omakohtaisten tarinoiden lisääntymisestä liittyy narratiivisen journalismin käsitteeseen. Frank Harbers ja Marcel Broersma tutkivat (2014), kuinka narratiivinen journalismi haastaa hallitsevia oletuksia objektiivisuudesta ottamalla toimittajan välittämän subjektiivisuuden rakenteellisena periaatteena osana juttuja. He vertailivat tutkimuksessaan brittiläisen kirjeenvaihtajan Robert Fiskin ja hollantilaisen toimittaja/kirjailijan Arnon Grunbergin raportointia Lähi-idän konfliktista. Vertailu osoitti, kuinka subjektiivisuus toteutuu eri tavoin ja miten subjektiivisuus vaikutti raportoinnin vakuuttavuuteen.

Harbersin ja Broersman mukaan narratiivista journalismia käyttävien toimittajien odotetaan raportoivan totuudenmukaisesti, mutta he erottuvat perinteisistä toimittajista käyttämällä tarinankerronnan tekniikoita, jotka liittyvät fiktiokirjallisuuteen. Tällaisia keinoja voivat olla esimerkiksi omien kokemusten, ajatusten ja tunteiden käyttö, ja niiden avulla tarkastellaan todellisuutta. Tutkimuksen mukaan brittikirjeenvaihtaja Fisk omaksuu raportoinnissaan henkilökohtaisen subjektiivisuuden. Fisk yrittää saada lukijat mukaan kiinnostaviin ihmistarinoihin, välittäen vaikutelman perusteellisesta raportoinnista paikan päällä. Hän viittaa asemaansa kokeneena silminnäkijänä ja esittelee tarinansa selvinä totuuksina Lähi-idän tilanteesta. (Harbers & Broersma 2014, 6410–641.) Tässä tapauksessa siis Fiskin oma asema kirjeenvaihtajana ja henkilönä luo uskottavuutta jutuille ja hän käyttää omia kokemuksiaan tärkeänä osana reportaaseja. Juuri tällaisia ominaisuuksia aion tarkastella omassa tutkielmassani, eli tuovatko kirjeenvaihtajat omia kokemuksiaan esiin ja millä tavalla.

Tietokirjailija ja viestintäasiantuntija Katleena Korteso puolestaan listaa kirjassaan *Tee itsestäsi brändi* (2011) esimerkkejä suomalaisista henkilöbrändeistä. Esimerkiksi Peter Nyman tunnetaan selkeäsanaisuudestaan ja verbaalisesta lahjakkuudestaan, ja hän pystyi

muuntautumaan hauska Uutisvuodon juontajasta asialliseksi uutisankkuriksi (Kortesuo 2011, 11). Kortesuso mainitsee myös seurapiiritoimittaja Rita Tainolan, joka on rakentanut henkilöbrändinsä aiemmin mainitun minä-uutisoinnin varaan. Kortesuson mukaan Tainola nostaa itsensä yhtä tärkeään rooliin kuin haastateltavansa, ja se juuri on osa hänen henkilökuvaansa. Sen sijaan lukijan tehtäväksi jää punnita, ketä Tainolan henkilöbrändi palvelee eniten. Brändi on joka tapauksessa tuttu ja voimakas. (Kortesuo 2011, 122.) Toimittajan henkilöityminen voi siis muotoutua eri tavoilla. Se voi olla kirjallista ilmaisua, jossa tuodaan oma rooli esiin – tai sitten verbaalista lahjakkuutta ja esiintymiskykyä.

Monet toimittajat voivat nykyään myös itse rakentaa aktiivisesti omaa henkilökuvaansa, etenkin sosiaalisen median avulla. Toimittajien itsensä suurin motiivi henkilöitymiseen on usein halu kehittää suhde yleisöön (Holton, Lewis & Molyneux 2019, 845). Useat aiheita käsittelevät tutkimukset kuvaavatkin juuri toimittajien mahdollisuutta vaikuttaa omaan henkilöbrändiinsä sosiaalisen median avulla. Itse en kuitenkaan tässä tutkimuksessa tutki sitä, miten suomalaiskirjeenvaihtajat esiintyvät sosiaalisen median kanavillaan, sillä rajasin tutkimukseni kirjeenvaihtajien tekemiin uutisiin ja esiintymisiin tv-uutisissa. Sivuhuomiona kuitenkin mainittakoon, että jokaisella tutkimallani kolmella kirjeenvaihtajalla on melko paljon seuraajia etenkin Twitterissä. Helsingin Sanomien Anna-Sofia Bernerillä 6 770 seuraajaa, Ylen Mika Hentusella 3 058 ja Ylen Paula Vilénillä 2 827 seuraajaa. Jokainen heistä vaikuttaa tviittaavan ahkerasti ja biossa lukee maininta kirjeenvaihtajan roolista.¹²

Tässä osiossa mainitsin niin henkilöitymisen kuin henkilöbrändin termit, mutta olen päättänyt tutkimuksessani käyttää sanaa henkilöityminen. Henkilöitymisessä on puhuttu paljon politiikan julkisuutta käsittelevässä tutkimuksessa, esimerkiksi Esa Reunasen ja Auli Harjun teoksessa *Media iholla: politiikan julkisuus kansanedustajien ja aktivistien kokemana* (2012). Brändi-termin käyttö auttoi löytämään lähteitä tähän osioon, sillä – yllättävää kyllä – toimittajien henkilöitymisestä organisaatio-tasolla ei ollut ainakaan vielä helposti löydettävissä lähteitä. Sen sijaan suurin osa tutkimuksista käsitteli sitä, miten toimittajat voivat itse esimerkiksi sosiaalisen median kautta rakentaa omaa henkilörooliaan. Henkilöityminen terminä istuu myös hyvin suomen kieleen ja kuvaa toimittajan henkilörooliin keskittymistä.

¹² Katsottu käyttäjätilit Twitteristä 23.3.2020.

Myöhemmin tutkimuksessani selvitän, miten tutkimieni kirjeenvaihtajien henkilörooli tulee esiin heidän tuotoksissaan – vai tuleeko ollenkaan.

Nämä kaikki kolme äsken esittelemääni näkökulmaa, eli läsnäolo, koti-näkökulma ja henkilöityminen, liittyvät olennaisesti tutkimuskysymykseeni, joka on: *Millaisen lisäarvon Helsingin Sanomien ja Yleisradion Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajat tuovat uutisointiin?*

Tarkastelen näkökulmien avulla juuri kirjeenvaihtajien tuomaa lisäarvoa. Äsken esittelemäni näkökulmat vaikuttavat merkittävältä kirjeenvaihtajan ammatin kannalta ja voivat siten vastata tutkimuskysymykseeni. Seuraavaksi esittelen tutkimukseni aineiston ja tutkimusmetodin.

4 AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄ

Tässä osiossa kerron, miten tutkimukseni aineisto on kerätty, kuvailen lyhyesti aineistoa sekä kerron käyttämästäni tutkimusmenetelmästä. Tutkin sitä, millaista lisäarvoa suomalaismedioiden Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajat voivat uutisoinnillaan tuoda niin mediaorganisaatiolleen kuin yleisölle.

4.1. Aineiston keruu

Tutkimuskohteeksi rajautuivat Helsingin Sanomien ja Yleisradion kirjeenvaihtajien tekemät uutiset. Kokosin aineiston yhden kuukauden ajalta, vuoden 2020 tammikuulta. Yksi kuukausi vaikutti etukäteen selkeältä aikarajaukselta, jonka aikana syntyisi kuitenkin tarpeeksi tutkimusmateriaalia. Aineistosta tulikin lopulta kattava. Aineistoon sisältyvät kaikki Helsingin Sanomien ja Yleisradion Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajien tekemät jutut tammikuulta, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Aineistossa on niin kirjoitettuja verkkojuttuja kuin Ylen kirjeenvaihtajien esiintymiset ja heidän tekemänsä uutislähetykset Yleisradion uutislähetykseen Yle Uutiset kello 20.30.

Koska halusin saada aineistoon juttuja Ylen uutislähetyksistä, piti aineiston keruun aikajakso päättyä etukäteen. Yle Uutiset 20.30 säilyvät suoratoistopalvelu Areenassa vain noin kuukauden ajan nähtävillä. Katsoin siis kuukauden ajan kaikki Yle Uutiset 20.30 uutislähetykset, ja jos niissä näkyi Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajien uutisia tai itse kirjeenvaihtajat kommentoimassa jotakin uutisaihetta, tallensin ne itselleni Areenasta.

Nauhoitin jaksot iPadilleni, sillä laitteen ominaisuuksiin kuuluu mahdollisuus nauhoittaa videokuva näytöltä. Laitoin siis aina nauhoituksen laitteen asetuksista päälle, aloitin uutislähetysten pyörittämisen ja lopetin nauhoittamisen, kun kirjeenvaihtajan osuus oli valmis. Tallensin kaikki pätkät videoista iPadilleni omaan kansioon. Laitteelle nauhoittaminen tuntui kätevältä, sillä voisin tutkimuksen edetessä katsoa videoita iPadilta samalla kun kirjoitan huomioita ylös tietokoneelleni.

Katsoin Yle Uutiset 20.30 uutisjaksot joka kerta kokonaan, vaikka kirjeenvaihtajan osuus olisi ollut lähetyksen alkupuolella. Tämä siitä syystä, etten voinut olla varma, tuleeko lähetyksessä useampi osuus kirjeenvaihtajilta – muistutuksena myös, että Yleisradiolla on kaksi Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajaa. Kerran kävikin niin, että kirjeenvaihtaja Paula Vilén kommentoi lähetyksen alkupuolella uutisaihetta ja lähetyksen loppupuolella tuli toisen kirjeenvaihtajan, eli Mika Hentusen, tekemä reportaasi.

Halusin ottaa television uutislähetykset mukaan, sillä vaikka verkon merkitys on nykypäivänä kasvanut, on Yleisradio silti vahvasti tv- ja radiotalo. Sen lähetykset tavoittavat paljon ihmisiä. Finnpanelin mukaan Yle Uutiset 20.30 oli vuoden 2020 helmikuussa kanavan katsotuin ohjelma tavoittaen yli miljoona ihmistä. Keskimäärin lähetys oli seitsemän viimeisen vuorokauden aikana tavoittanut yli 900 000 ihmistä.¹³ Televisiolähetyksissä myös konkreettisesti toimittajien läsnäolo, joka on yksi keskeisimmistä käsitteistä tutkimukseni kannalta.

Katsojamäärän perusteella voisi ajatella, että katsotuimpaan uutislähetykseen valitaan myös tärkeimmät uutiset. Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajat esiintyvät monesti myös Aamutv:n lähetyksissä, usein aikaeron vuoksi – monet suuret uutiset tulevat Suomen aikaa yöllä, ja kirjeenvaihtajat ovat aamulla valmiita kommentoimaan niitä seurattuaan tapahtumia maassa. Omat resurssini eivät kuitenkaan riittäneet kaikkien eri Ylen lähetyksien katsomiseen, joten rajaus Yle Uutiset 20.30 lähetyksiin tuntui luontevalta sen suosion vuoksi.

Jos Yleisradio on yhä televisio- ja radiotalo, on tärkeää muistaa, että Helsingin Sanomien paperilehti on myös yhä tärkeässä roolissa. Jätin kuitenkin paperisen sanomalehden juttujen tutkimisen pois, sillä vahva oletus on, että nykyään lähes kaikki jutut julkaistaan verkossa – ja myös Helsingin Sanomat on kertonut keskittyvänsä digitaalisuuteen.¹⁴

Televisiouutisten katsominen vei aikaa ja vaati sitoutumista, mutta verkkojuttujen kokoaminen aineistoon oli helpompaa. Kummankin median verkkosivuilla on hakukone, jossa

¹³ Lähde: Finnpanel (Katsottu 23.3.2020). Linkki: <https://www.finnpanel.fi/tulokset/tv/kk/ohjkan/viimeisin/ohjkan.html>.

¹⁴ Kts. esimerkiksi: Helsingin Sanomien digitaalinen tuote-kokemus valittiin Euroopan parhaaksi (HS 6.11.2018) <https://www.hs.fi/talous/art-2000005890015.html> & Helsingin Sanomien tilaajamäärä kääntyi kasvuun ensimmäistä kertaa 25 vuoteen, pelkkien digituotteiden tilaajia jo yli 70000 – Sanomalta selvä tulosparannus (HS 8.2.2018) <https://www.hs.fi/talous/art-2000005557433.html>

juttuja voi hakea esimerkiksi tekijän nimellä ja tietyn aikajakson sisältä – nämä olivatkin minulle parhaimmat hakuehdot. Helsingin Sanomien Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajan nimi on Anna-Sofia Berner. Ylen kirjeenvaihtajan nimet ovat Mika Hentunen ja Paula Vilén.

Ylen hakukone ei aina vaikuttanut toimivan yhtä hyvin kuin Helsingin Sanomien, joten hain myös varmuuden vuoksi eri hakusanoilla, kuten ”Yhdysval*” tai ”Yhdysval” ja ”kirjeenvaihtaja”. Verkkojutuissa mainittiin lähes poikkeuksetta sana Yhdysvallat. Kirjeenvaihtaja-termiä käytin siksi, että titteli mainittiin Ylen jokaisessa jutussa toimittajan nimen alla. Käytin eri hakusanoja, sillä halusin olla varma, että saan aineistooni varmasti kaikki kirjeenvaihtajien tekemät verkkojutut kuukauden sisältä. Lopulta kirjasin tietokoneelleni ylös löytämiäni verkkojuttujen otsikot, julkaisupäivämäärät ja linkit juttuihin. Näin löysin jutut helposti, kun aloitin analysoinnin.

Kokosin aineistooni kaikki hakukoneen näyttämät jutut, paitsi kaksi juttua, jotka löytyivät Anna-Sofia Bernerin nimellä. Ensimmäiseen juttuun *Iran ampui ohjuksia yhdysvaltalais-joukkojen käyttämiin tuki-kohtiin Irakissa, USA ei uhannut uusilla iskuilla – tämä tilanteesta tiedetään nyt* (HS 8.1.2020) oli nimetty kirjoittajiksi Bernerin lisäksi kolme muuta HS:n toimittajaa sekä STT. En siis voinut olla varma, mikä sisällöstä oli Bernerin tekemää. Sen sijaan otin aineistooni yhden jutun, johon oli nimetty yksi toimittaja Bernerin lisäksi: *Trumpin rauhan-suunnitelma: Palestiinalle oma valtio, iso osa Länsirannasta Israelille – kartta näyttää ehdotetut rajat* (HS 28.1.2020). Kun juttuun oli nimetty vain kaksi kirjoittajaa, voi olettaa, että kirjeenvaihtajan työn osuus näkyy jutussa.

Toinen juttu, jonka jätin aineistostani pois, näkyi hakukoneessa otsikolla *Aselakien kiristämistä vastustava mielenosoitus sujui rauhallisesti USA:n Virginiassa – Etukäteispelot väkivallasta eivät toteutuneet* (HS 28.1.2020). Tähän juttuun ei ollut nimetty Berneriä ollenkaan kirjoittajaksi, mutta hän oli lyhyesti kommentoinut tilannetta paikan päältä juttuun. Tämä tapauksen kommentointi olisi sopinut läsnäolon käsitteeseen, mutta koin helpommaksi jättää jutun pois aineistosta, jotta aineiston keruun periaatteet olisivat selkeät.

Myös television puolelta jäi potentiaalinen juttu käyttämättä. Tammikuun loppupuolella kuuluisa koripalloilija, NBA-legenda Kobe Bryant kuoli yllättäen ja satuin Ylen Urheiluruutua

katsoessani huomaamaan, että Bryantin entisen seuran kotikaupungissa Los Angelesissa oli läsnä Ylen kirjeenvaihtaja Mika Hentunen. Olin kuitenkin rajannut aineistoni pelkästään Ylen puoli yhdeksän uutisiin, eikä minulla ollut mahdollisuutta katsoa kaikkia Urheiluruudun jaksoja.

4.2. Aineiston kuvaus ja aihepiirit

Kirjasin alla oleviin taulukkoihin löytämäni juttujen määrät ja lyhyesti tietoja, millaisia jutut olivat. Ensimmäiseen taulukkoon 1 on koottu televisiolähetysistä kerätty aineisto, taulukkoon 2 vastaava kooste verkkojutuista.

Taulukko 1: Ylen Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajien jutut Yle Uutiset 20.30 -televisiolähetyksissä tammikuussa 2020.

Kirjeenvaihtaja	Kommentointi	Reportaasi	Juttumäärä
Mika Hentunen	5	1	6
Paula Vilén	3	1	4
Yhteensä	8	2	10

Yle Uutiset 20.30 -lähetyksessä kirjeenvaihtajat esiintyivät tai heidän juttunsa ajettiin lähetyksessä tammikuussa yhteensä 10 kertaa. Yleisimmin kirjeenvaihtajat kommentoivat lähetyksessä suorana jotakin ajankohtaista uutisaihetta, kahdeksan kertaa kymmenestä. Kommentointien lisäksi kummaltakin kirjeenvaihtajalta tuli yksi parin minuutin reportaasi. Tämä osoittaa konkreettisesti sen, miten kirjeenvaihtajien työ näkyi uutislähetyksessä. Kirjeenvaihtajat nousivat useammin esille asiantuntijakommentaattoreina kuin tekemällä uutisjuttuja paikan päältä.

Kommentoinnilla tarkoitan tässä yhteydessä sitä, että uutislähetysten juontaja kertoi aluksi lyhyesti uutisaiheesta, minkä jälkeen aiheesta kysyttiin kirjeenvaihtajalta ja pyydettiin kertomaan näkemyksiä paikan päältä. Kirjeenvaihtajat kommentoivat suorana ja heihin oli videoyhteys. Kommentointi oli analyysinomaista.

Reportaasit puolestaan olivat perinteisempiä uutisjuttuja, joissa nostettiin jokin tietty ilmiö esiin ja selitettiin sitä esimerkiksi haastattelemassa paikallisia.

Kirjeenvaihtajien suorat kommentoinnit näytettiin yleensä lähetyksen alkupuolella, eli ensimmäisen viiden minuutin sisällä. Kerran Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajan kommentointi oli siirtynyt lähetyksen puoliväliin, kun ykkösuutisaiheena oli Britannian ero EU:sta. Reportaasi-insertit tulivat noin 10 ja 15 minuutin kohdalla eli puolivälissä, sillä lähetys kestää yleensä 25 minuuttia. Niin kommentoinnit kuin reportaasit olivat kestoiltaan noin 2–3 minuuttia.

Taulukko 2: Ylen ja Helsingin Sanomien Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajien verkkojuttujen määrä tammikuulta 2020.

Kirjeenvaihtaja	Uutinen	Analyysi	Feature	Juttumäärä
Mika Hentunen	4	4	0	8
Paula Vilén	4	2	0	6
Anna-Sofia Berner	7	4	1	12
Yhteensä	15	10	1	26

Verkkojuttuja kertyi televisiojuttuja enemmän: yhteensä 26. Ne painottuivat jo nopealla silmäyksellä uutisiin ja analyysihin. Analyyseja korostettiin otsikkotasolla: Niissä luki joko ”analyysi”, ”kirjeenvaihtajan analyysi” tai ”toimittajalta”.

Kirjeenvaihtajilla on mahdollisuus nostaa eri aiheita esiin ja tehdä pidempiäkin, feature-tyylisiä reportaaseja. Tammikuun jutut painottuivat kuitenkin niin sanottuun perusuutisointiin. Sitä voi selittää hektinen uutiskuukausi: tammikuu alkoi Iranin ja Yhdysvaltain välisellä ohjuskiisillä sekä myöhemmin tammikuussa alkoi historiallinen virkarikossyyteoi-keudenkäynti presidentti Donald Trumpia vastaan. Laskin vain yhden jutun feature-tyypiseksi jutuksi, joka oli Anna-Sofia Bernerin ”*Oma ase on periaatekysymys*” (HS 22.1.2020). Jutussa nostetaan esiin Yhdysvaltain ase-ilmiö ja taustoitetaan sitä.

Lopuksi yhteenvedon kerron, miten aiheet jakautuivat tammikuun aikana. Kaikista uutisoiduin aihe kirjeenvaihtajien osalta oli Trumpin virkarikosoikeudenkäynti, josta oli yhteensä 15 juttua niin televisiossa kuin verkossa. Seuraavaksi eniten, eli 13 juttua, käsitteli Iranin tekemää ohjusiskua yhdysvaltalaisjoukkojen käyttämiin tukikohtiin Irakissa sekä tapahtumien jälkipuintia. Loput kahdeksan juttua jaoin karkeasti muut-osioon. Muita aiheita olivat muun muassa Trumpin rauhansuunnitelma Lähi-itään, yksittäinen ilmastomielenosoitus, lowan esivaalit ja Yhdysvaltain ase-myönteiset mielenosoittajat.

4.3. Menetelmänä laadullinen sisällönanalyysi

Käytän tutkimuksessani analyysimenetelmänä laadullista sisällönanalyysia ja sisällön erittelyä. Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven teoksessa *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (2018) on kattavasti tietoa kyseisistä tutkimusmenetelmistä. Tuomen ja Sarajärven mukaan laadullinen ja määrällinen tutkimus kuvataan perinteisesti vastakkainasettelun kautta, vaikkei asia ole aina niin yksiselitteinen. Määrällisessä tutkimuksessa on jäykemmät tutkimusrakenteet ja se on selittävä tutkimus, kun taas laadullinen on enemmän ymmärtävä tutkimus. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Pohdinkin omassakin tutkimuksessani määrällisen vai laadullisen tutkimuksen välillä. Määrällisen tutkimuksen avulla olisin voinut kerätä laajemman aineiston ja saada tarkemman kuvan esimerkiksi kirjeenvaihtajien juttujen aiheesta. Sen sijaan laadullisen analyysin avulla pääsen enemmän syventymään aineiston sisältöön. Sisällönanalyysi puolestaan on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää laadullisen tutkimuksen perinteissä ja sen avulla voidaan tehdä monenlaista tutkimusta (Tuomi & Sarajärvi 2018). Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan laadullista tutkimusta tehdessä on perusteltua joka kerta erikseen määrittää, mitä on tekemässä. He esittelevät teoksessaan tutkija Timo Laineen luoman rungon laadullisen tutkimuksen kuvaamiseksi. Ohjeet kuuluvat heidän muokkaaminaan näin:

- 1. Päätä, mikä tässä aineistossa kiinnostaa ja tee VAHVA PÄÄTÖS!*
- 2a. Käy läpi aineisto, erota ja merkitse ne asiat, jotka sisältyvät kiinnostukseesi.*

2b. Kaikki muu jää pois tästä tutkimuksesta!

2c. Kerää merkityt asiat yhteen ja erilleen muusta aineistosta.

3. Luokittele, teemoita ja tyypittele aineisto.

4. Kirjoita yhteenveto.

(Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 4.)

Tunnistin aineistosta yhteyksiä käyttämiini käsitteisiin, eli läsnäoloon, koti-näkökulmaan tai henkilöitymiseen. Kaikissa jutuissa ei välttämättä esiintynyt mitään piirteitä näistä näkökulmista, joten päätin aluksi kartoittaa jutut, joissa niitä esiintyi ja merkitä ne itselleni ylös. Etsin jutuista mitä tahansa yhteyksiä, jotka ilmensivät kirjeenvaihtajan läsnäoloa, viittauksia Suomeen sekä toimittajaan henkilönä. Käsittelin eri aineistotyyppisiä hieman eri tavalla: verkkojutuissa kiinnitin huomiota tekstiin ja kuviin, kun taas televisiojutuissa esimerkiksi kirjeenvaihtajan sijaintiin ja puheen sisältöön. Tarkastelin esimerkiksi sitä, ilmenikö tekstissä millään tavalla, että hän on paikan päällä tekemässä juttua vai onko se rakentunut muiden lähteiden avulla. Kirjoittaako tai sanooko toimittaja olevansa ”täällä” tai mainitseeko hän Suomen liittyvän jotenkin tapahtumaan? Kuvaileeko hän tapahtumia tavalla, jotka edellyttävät läsnäoloa?

Tämän jälkeen kävin aineistoa läpi erittelemällä sisältöä. Tuomi ja Sarajärvi tarkoittavat sisällön erittelyllä dokumenttien analyysia, jossa kuvataan kvantitatiivisesti esimerkiksi tekstin sisältöä (Tuomi & Sarajärvi 2018). Tein erittelyn eri tavalla eri aineistolle. Itse käytin laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta, sillä kirjasin itselleni ylös näkökulmien esiintymisen aineistossa, mutta en laskenut tarkkaan esimerkiksi tiettyjen sanojen esiintymisiä.

Tallensin koneelleni pdf-tiedostoina verkkojutut, joissa alustavalla kartoituksella esiintyi kolmeen keskeiseen näkökulmaa (läsnäolo, koti-näkökulma, henkilöityminen) liittyviä piirteitä. Merkitsin tiedostoon jokaiseen käsitteeseen sopivat sisällöt eri väreillä: läsnäolon vaaleanpunaisella, koti-näkökulman sinisellä ja henkilöitymisen keltaisella. Näiden merkintöjen avulla pystyn kokoamaan sisältöjä helpommin analyysia varten ja tuomaan esiin, miten kutakin näkökulmaa on jutuissa rakennettu.

Päätin myös litteroida televisiojuttujen puhutut osuudet. Tekstistä pystyn helpommin löytämään ja merkitsemään etsimäni käsitteet, kun tarkastelen kirjeenvaihtajien puheen sisältöä. Käytin lopuksi samoja värikoodeja televisiojuttujen aineistoon kuin verkkojuttujen aineistoon. Näin erittely pysyi jokseenkin yhdenmukaisena eri näkökulmien osalta.

Vaikka itse olen luonut tutkielmaani teoreettisen viitekehyksen, jonka avulla tarkastelen aineistoa, huomauttavat Tuomi ja Sarajärvi, että laadullisen tutkimuksen aineistosta löytyy aina useita kiinnostavia asioita, joita ei ole ehkä etukäteen osannut edes ajatella (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 4). Käytin siis kolmea teoreettisesti määrittelemääni näkökulmaa hyödyksi aineiston analyysissä, mutta pidän mielen avoinna mahdollisille muille aineistosta esiin nouseville huomioille ja teemoille.

5 TULOKSET

Tässä osiossa perehdyn keräämäni aineistoon ja analysoin aineistoa 3. luvussa esitteleni näkökulmien kautta, eli läsnäolon, koti-näkökulman ja henkilöitymisen. Aineistoa analysoidessa kävi ilmi, että läsnäolon näkökulma nousi kolmesta näkökulmasta kaikkein näkyvimmäksi. Verkkojuttuja oli kaikkiaan 26, ja havaintojeni mukaan niistä yhdeksässä nousi jollakin tapaa läsnäolo esiin. Televisiojuttuja oli aineistossa yhteensä kymmenen, ja niissä kaikissa oli havaittavissa läsnäolon ilmentymiä.

5.1. Läsnäolon rakentuminen aineistossa

Ensimmäiseksi tarkastelen läsnäolon rakentumista aineistossani. Aineistosta nousi esiin kolme määrittelevää tekijää, joiden avulla kirjeenvaihtajat rakensivat läsnäoloa jutuissaan: aistien käyttö, paikallisten haastatteleminen sekä paikan merkityksen korostaminen. Esittelen seuraavaksi näitä käyttötapoja, jokaisen omassa alaluvussaan.

5.1.1. Läsnäolon rakentuminen aistien avulla

Läsnäolo nousi aineistosta melko selkeästi esiin etenkin niissä jutuissa, joissa kirjeenvaihtaja oli päässyt juttukeikalle – eli tekemään reportaasia. Näissä jutuissa, nimenomaan verkkojutuissa, toimittajat hyödynsivät aistejaan läsnäolon rakentamiseksi. He kuvailivat tekstissä, mitä näkivät ja mitä paikalla tapahtui. Esittelen valikoitujen sitaattien kautta tarkemmin jutussa käytettyjä erilaisia keinoja, joilla tuotetaan läsnäoloa.

Yksi esimerkki läsnäolon rakentumisesta aineistossani nousi esiin HS:n Anna-Sofia Bernerin tekemässä uutisreportaasissa, joka käsitteli Washingtonissa järjestettyä ilmastomielenosoitusta. Berner kirjoittaa näin:

Mielenosoittajat, filmitähdet ja median edustajat vyöryvät ylös Yhdysvaltain kongressin portaita, kunnes vastassa ovat poliisit eikä ylemmäs ole asiaa.

Näyttelijä Martin Sheen marmattaa jotakin puskiessaan lähelle tunkevien kameroiden ohi. (HS 11.1.2020)

Berner kuvailee heti jutun alussa, mitä hän näki: ihmismassojen vyöryvän ylös kongressin portaita. Kuvailu on tarkka, sillä hän kertoo, kuinka liikkuminen pysähtyi poliisien tultua vastaan ja kuinka näyttelijä Martin Sheen marmattaa puskiessaan kameroiden ohi. Termi marmattaa on melko paljastava, sillä sitä käytetään synonyymina esimerkiksi termeille mutista ja narista. Niitä käytetään kuvailemaan sitä, kun ihminen valittaa, mutta lähinnä itseksensä ja hiljaisella äänellä. Tämä tarkoittaa, että Berner on lähellä marmattajaa, jotta voi kuulla sen. Berner jatkaa:

Sitten olenkin jo melkein kiinni Joaquin Phoenixin kyljessä. Tyylikkäästi harmaantuneella näyttelijällä on aurinkolasit, vaikka päivä on pilvinen. Hän siipaisee partaansa ja näyttää siltä, ettei oikein tiedä, miten tässä väkijoukon puristuksissa kuuluisi olla. (HS 11.1.2020)

Berner jatkoi mainitsemalla, että hänen vieressään on kuuluisa Hollywood-näyttelijä Joaquin Phoenix. Läsnäolon tuntua tuo erityisesti ilmaisu ”näyttelijällä on aurinkolasit, vaikka päivä on pilvinen”, sillä se kertoo, millainen sää paikalla on. Tarkkasilmäinen kuvaus vakuuttaa lukijaakin siitä, että kertoja on paikan päällä. Bernerin kuvailun myötä lukija voi kuvitella, millaista olisi olla paikan päällä, vaikkei näkisikään mitään. Verkkojuttuun on kuitenkin liitetty uutistoimistojen (AFP, Reuters) välittämiä kuvia mielenosoituksesta.

Berner hyödyntää aistejaan myös toisessa jutussaan, jossa hän kuvailee jälleen säätä:

KESKIVIIKKOAMUN sää tuntui Washingtonissa heijastelevan maailmanpolitiikan tapahtumia. Synkännäköiset pilvet ja hohtava auringonpaiste vuorottelivat, kun kaupunki odotti, miten presidentti Donald Trump vastaisi Iranin ohjusiskuihin. (HS 8.1.2020)

Sään kuvailu on symbolinen valinta, kun sen yhdistää jutun aiheeseen. Jutussa kuvaillaan odottavia tunnelmia sen suhteen, mikä on Trumpin vastaus Iranin ohjusiskuihin.

Presidentin vastaus voi tietää suurta konfliktia, mikä sopisi yhteen synkännäköisten pilvien kanssa. Toisaalta Trumpin vastaus voi olla sovitteleva, mikä puolestaan tarkoittaisi valoisampaa tulevaisuutta asian suhteen. Joka tapauksessa Berner käyttää jutussa aisteja todistaakseen olevansa paikalla, mutta yhdistääkseen sen myös maailmanpolitiikan kuvailuun.

Aisteja hyödyntää myös Ylen Mika Hentunen jutussaan *”Ei mikään pyhimys, mutta ainakin hän yrittää” – Trumpin kannattaja Pennsylvaniassa antaa presidentille anteeksi, vaikka vaalilupausten osalta olisi niin tai näin* (YLE 28.1.2020). Hentunen aloittaa verkkojuttunsa kuvailemalla, millaista paikan päällä on:

GILBERTON, SHENANDOAH Ränstystyneitä taloja laaksossa, ruostumaan jätettyjä kaivureita vuorenrinteessä. Kylänraitilla kävelee vain kissa. Ei ketään Gilbertonin 700 ihmisasukkaasta. (YLE 28.1.2020)

Tässäkin osiossa kuvailu on todella yksityiskohtaista ja se tuo lukijan paikan päälle. Sillä, että kylänraitilla kävelee vain kissa, ei ole uutisarvoa, mutta se voi auttaa lukijaa kuvittelemaan, millainen tunnelma paikan päällä on: autio. Autio tunnelma puolestaan voi kertoa siitä, millainen on kyseisen paikan tila. Syrjäinen ja hylätty.

Hentusen juttu oli ainoa Ylen jutuista, joissa oli havaintojeni mukaan käytetty aisteja hyväksi läsnäolon rakentamisessa. Sen sijaan Helsingin Sanomien Berner käytti aistejaan paljon enemmän hyödyksi läsnäolon kuvailuksi. Kerron vielä muutamasta esimerkistä, jotka nousivat Bernerin jutuista esille. Ensimmäisessä Berner on paikan päällä asemyönteisessä mielenosoituksessa, ja hän aloittaa juttunsa seuraavalla tavalla:

ASEISTAUTUNUT mies kulkee väkijoukon läpi ja tarjoaa muovipussista vastaantulijoille karkkia ja pientä suolapalaa. Toinen repäisee karkkipussin auki niin, että maahan putoaa roska. Se nostetaan nopeasti. (HS 22.1.2020)

Näköhavainto kertoo siitä, kuinka arkisesti aseiden kantaminen mielenosoituksessa tapahtuu. Kuin siinä ei olisi mitään erityistä, että aseistanut mies tarjoaa tuntemattomille karkkia. Ulkomaan uutisointia käsittelevässä teoriaosiossani mainitsin siitä, kuinka ulkomaan

uutisten osalta on kyse toimittajista ja heidän kyvystään selvittää, mitä tapahtuu maissa, jotka eivät ole heidän omiaan (Herbert 2001, luku 2). Tässä Berner havaintojeni mukaan toteuttaa juuri tuota käytäntöä. Yhdysvaltain asekuulttuuri eroaa täysin Suomesta, joten niinkin pienen eleen kuin karkin tarjoaminen aseensa kanssa voi kertoa suomalaiselle lukijalle, kuinka maa eroaa Suomesta. Tietoa ei ole hankittu uutistoimistojen tai muiden medialähteiden avulla, vaan se on nähty itse.

Aineistosta tekemiäni havaintojen mukaan aisteista hyödynnettiin etenkin näköaistia, kuten aiemmin esittelemäni esimerkit kertovat. Kirjeenvaihtajat kuvailivat teksteissään, mitä näkivät ja millainen sää paikalla oli. Sen sijaan muut aistit jäivät paitsioon, eikä kuuloaistiaakaan oletettavasti hyödynnetty kuin lähinnä haastateltavien kommenttien kuulemiseen. Äsken esittelemäni ase-jutun (HS 22.1.2020) yhteydessä Berner kuitenkin käytti myös kuuloaistia havaintojensa tukena:

On kylmä, aurinkoinen talvipäivä. Tunnelma ei ole uhkaava vaan leppoisa. Joka puolelta kuuluu anteeksipyyntöjä, kun ihmiset yrittävät kohteliaasti päästä etenemään väkijoukossa. -- Joku huutaa megafoniin ja pyytää keräämään maahan pudonneet tarrat. (HS 22.1.2020)

Esimerkissä Berner käytti siis kuuloaistiin sen kuvailuun, millainen tunnelma tapahtumassa oli. Anteeksipyyntöjen kuuleminen ja kehoitus kerätä roskia maasta kertovat osaltaan siitä, että mielenosoituksessa pyrittiin käyttäytymään hyvin aiheesta huolimatta. Alussa Berner myös käytti tuntoaistiin, sillä hän sanoo sään olevan kylmä, vaikkakin aurinkoinen.

Toinen esimerkki aistien hyödyntämisestä on jutussa *”Kännykät, limut, naposteltavat ja vieruskaverille puhuminen kielletty – HS seurasi Trumpin virkarikosoikeudenkäyntiä paikan päällä”*. Tilaisuus on harvinainen, sillä harvoin Yhdysvaltain presidentti joutuu virkarikosoikeudenkäyntiin ja että Helsingin Sanomat pääsi seuraamaan tilannetta paikan päältä. Läs-näoloa alleviivattiin jo otsikossa ilmaisulla *”HS seurasi paikan päällä”*. Berner kuvailee jutun alun jälkeen:

Pulpeteilla odottaa kynä ja lasi vettä. Useimmilla on myös muistiinpanolehtiö ja vaihtelevankorkuinen pino papereita. Lehdistölehteriä vastapäätä on kello, jonka yläpuolella lukee In God We Trust, luotamme jumalaan. (HS 26.1.2020)

Kuvailu on todella yksityiskohtaista ja todistaa jälleen kirjeenvaihtajan paikallaoloa. Sellainenkin tieto kuin vesilasin odottaminen pöydällä on luultavasti vain toimittajan omin silmin nähtävissä. Berner jatkaa kuvailua:

Senaatin vallakkain ihminen, enemmistöjohtaja Mitch McConnell jää hetkeksi kellon alle jutustelemaan. Hän on pukeutunut khakihousuihin ja tummansiniseen pikkutakkiin, jossa on kultaiset napit. Asu sopisi myös country clubille Kentuckyssa, mistä McConnell on kotoisin. (HS 26.1.2020)

Kuvailu jatkuu tarkkana, ja tällä kertaa kohteena on vallankäyttäjä: Mitch McConnell. Kuvailu voi tuoda kaukaiselta tuntuvan ihmisen lähemmäksi lukijaa: senaatin vallakkain ihmisenkin käyttää khakihousuja. Berner hyödyntää melko samalla tavalla läpi jutun aistejaan ja kuvailee, mitä oikeudenkäynnissä tapahtuu. Hän myös referoi juttuun kuulemiaan kommentteja oikeudenkäynnissä. Aihe on ykkösuutinen kaikkialla maailmassa, joten läsnäolon korostaminen vaikuttaa tärkeältä asialta. Etenkin Helsingin Sanomien auktoriteetti uutisoina vahvistuu.

5.1.2. Läsnäolon rakentuminen paikallisia haastattelemalla

Toinen tapa, jolla havaintojeni perusteella rakennetaan läsnäoloa jutuissa, oli paikallisten haastatteleminen. Tämäkin keino näkyi niissä jutuissa, joissa kirjeenvaihtaja oli päässyt tekemään reportaasia juttukeikalle. Läsnäolo on näkyvillä esimerkiksi Ylen Paula Vilénin jutussa, jonka otsikko kuuluu: *”Sopimaton ylipäälliköksi vai noitavainon uhri? Näin Washingtonin kaduilla kommentoitiin presidentti Trumpin oikeudenkäyntiä”* (YLE 20.1.2020). Jutun otsikko antaa lukijalle heti oletuksen, että juttu on tehty paikan päältä. Vilén ei kuitenkaan liiemmin kuvaile jutussa, millaista Washingtonin kaduilla on. Hän kertoo alkuun viimeisimmistä mielipidemittauksista Trumpin suhteen ja jatkaa sitten:

Yle kysyi Washingtonissa ihmisten näkemyksiä Trumpista ja hänen mahdollisuuksistaan tulla valituksi uudelleen presidentiksi. (YLE 20.1.2020)

Tämän jälkeen ääneen pääsevät haastateltavat. Juttu on toteutettu gallup-tyyliin siten, että jokaisesta haastateltavasta on kuva ja tämän jälkeen heidän kommenttinsa. Välissä ei kuulla kirjeenvaihtajan havaintoja tai tulkintaa. Juttu kertoo, mitä niin sanotut ”tavalliset ihmiset” ajattelevat tilanteesta Yhdysvalloissa. Läsnaoloa käsittelevässä teoriaosiossani tuli esille se, kuinka usein uutisoinnissa korostuu jonkin tapahtuman merkitys siviileille (Nohrstedt 2009, 102). Tässä jutussa tuo teoria tuli melko konkreettisesti esiin. Kiinnostava havainto on myös se, että tekstissä on ilmaisu ”Yle kysyi Washingtonissa”. Tällä keinolla korostetaan sitä, että haastattelu on nimenomaan Ylen toteuttama ja se on tehty paikan päällä Washingtonissa.

Yhtä lailla paikallisten haastattelemisen tuli esiin myös Ylen Hentusen ja HS:n Bernerin jutussa. Hentunen haastatteli Trumpin kannattajia Pennsylvaniassa jutussa (YLE 28.1.2020), jota tarkastelin jo läsnäolon rakentumista aistien avulla käsittelevässä osiossa. Juttu pohjustaa loppuvuodesta tulevia presidentinvaaleja, sillä Pennsylvanian ennakoidaan olevan yksi ratkaiseva osavaltio. Jutussa haastateltavat kertovat, mitä ovat mieltä Yhdysvaltain nykyisestä presidentistä. Ensimmäinen haastateltava sanoo näin:

”Asiat olivat paljon huonommin muuttaessani tänne kuusi vuotta sitten”, sanoo Shenandoahin laitamalla kirpputoria pitävä Bob Alonge. ”Joitakin työpaikkoja on syntynyt. Ilmapiiri on kaiken kaikkiaan toiveikkaampi”, hän kuvailee. (YLE 28.1.2020)

Tämän jälkeen toinen haastateltavista jatkaa:

”Trump tekee virheitä kuten me kaikki teemme. Hän ei ole mikään pyhimys eikä täydellinen ihminen, mutta ainakin hän yrittää parantaa olojamme. Emme kokeneet samalla tavalla edellisen hallinnon aikana”, hänen vaimonsa Renata Alonge säestää vieressä. (YLE 28.1.2020)

Näiden haastateltavien kommentit avaavat syitä siihen, miksi Trumpin äänestäminen koetaan merkitykselliseksi ja miksi he aikovat äänestää Trumpia. Sinänsä nämä kaksi äänestäjää eivät voi ratkaista vaaleja äänillään, mutta heidän kuulemisensa voi auttaa lukijoita ymmärtämään heidän näkemyksiään. Paikalliset haastateltavat toimivat myös niin sanottuina mediatodistajina, jota käsittelin läsnäolon teoriaosiossa. Todistajat ovat sekä korvaamattomia että etuoikeutettuja, koska he osallistuvat fyysisesti johonkin tapahtumaan ja siten sen olemuksen ainutlaatuisuuteen (Frosh & Pinchevski 2014, 596–597). Tässä tapauksessa siis haastateltiin tulevien vaalien äänestäjiä, mikä myös erottaa heidät suomalaisyleisöstä: he saavat äänestää vaaleissa ja kertovat perusteluita omille, nykyisille näkemyksilleen.

Myös tähän kyseiseen Hentusen verkkojuttuun on upotettu kuvat lähes kaikista haastateltavista, kuten myös Vilénin kirjoittamaan juttuun. Kummassakin jutussa kuvien yhteyteen on kirjoitettu kuvaajan nimi, mutta sen perään ei ole laitettu uutistoimistoa tai Yleä. Näin ollen kuvat ovat mitä luultavimmin freelancerien ottamia.

Molemmista Hentusen ja Vilénin tekemistä verkkojutuista, joissa he haastattelivat paikallisia, oli myös televisiossa reportaasit. Näin ollen aineistoni kahden televisiojutun osalta läsnäolo rakentui nimenomaan paikallisia haastattelemalla. Vilén haastatteli televisio-reportaasissaan amerikkalaisia Trumpin virkarikosoikeuden käynnin alla. Vilén sanoo alussa, että oikeudenkäynnin alkaessa mielipiteet Yhdysvalloissa ovat kärjistyneet vahvoiksi puolesta ja vastaan. Sen jälkeen hän jatkaa:

Lauran Akbinson on osoittanut mieltä kongressin edustalla koko virkarikosoikeuden prosessin ajan. Nyt hän haluaa muistuttaa senaattoreita puolueettoman valamiehistöön roolista ja reilun oikeudenkäynnin tarpeesta. (YLE 20.1.2020)

Vilénin puheen kuuluessa kuvaruudussa näytetään videokuvaa haastateltavasta, eli Laura Akbinsonista, osoittamassa mieltään. Tämän jälkeen Akbinson itse pääsee ääneen kertomaan, mitä ajattelee Trumpista ja pian alkavasta oikeudenkäynnistä. Myös muita haastateltavia näytetään videolla, ja he kertovat näkemyksiään aiheesta.

Hieman eri tavalla paikallisten haastattelemisen hyödyntäminen rakentuu HS:n Bernerin jutussa *Trumpin virkarikos-oikeudenkäynti on aikansa kuva: sen sysäsi käyntiin salaliitto-teoria* (HS 20.1.2020). Kun muissa jutuissa paikallisten haastattelut ovat rajautuneet niin sanottujen tavallisten ihmisten haastattelemiseen, on Bernerin haastateltavana uutisessa Ohion osavaltion yliopiston politiikan tutkimuksen emeritusprofessori Paul Beck. Tässä tapauksessa on siis hyödynnetty paikallista asiantuntijuutta.

Uutisessa (HS 20.1.2020) Berner kysyy asiantuntijalta siitä, miltä näyttäisi vaihtoehtoinen historia: Mitä jos Ukrainan presidentti olisi kertonut tutkivansa Joe Bidenia, tämän poikaa ja demokraattien sähköpostipalvelinta?

”Uskon, että se olisi auttanut presidenttiä”, Ohion osavaltion yliopiston politiikan tutkimuksen emeritusprofessori Paul Beck sanoo. ”Osa äänestäjistä olisi varmasti ajatellut, että jos ukrainalaiset uskovat, ettei Bideneilla ollut puhuttaita jauhoja pussissaan, siinä täytyy olla jotakin perää.” (HS 20.1.2020)

Kyseisen osion muotoilusta voisi ainakin päätellä, että Berner on itse haastattelut asiantuntijaa. Muissa tarkastelemani aineiston jutuissa ei ollut itse haastateltu paikallisia eli yhdysvaltalaisia, asiantuntijoita, vaan sen sijaan asiantuntijoiden mahdollisia kommentteja oli hyödynnetty yhdysvaltalaismedioiden jutuista tai poimittu sosiaalisesta mediasta. Nyt kun juttua oli kehystetty kirjeenvaihtajan läsnäololla, jäivät perinteiset ulkomaantoimituksien käyttämät lähteet varjoon.

5.1.3. Läsnäolon rakentuminen paikan merkityksen kautta

Aistien hyödyntäminen ja paikallisten haastattelemisen muodostuivat aineistosta tekemieni havaintojen perusteella selkeiksi keinoiksi, joilla kirjeenvaihtajat olivat rakentaneet läsnäoloa jutuissaan. Näiden kahden keinon lisäksi aineistosta nousi esiin myös paikan merkityksen korostaminen. Tarkastelen tämän rakentumista tässä osiossa.

Yksi tällainen keino tuli esiin Mika Hentusen jutussa *Toimittajalta: Paha uutta vuotta, Trump – Vihollisakseli pakottaa Yhdysvallat valitsemaan pelkistä huonoista vaihtoehdoista*

(YLE 1.1.2020). Analyysissa Hentunen ennakoi, miltä tuleva vuosi vaikuttaa presidentille ja hallinnolle. Hän kuitenkin aloittaa juttunsa näin:

WASHINGTON Uutisten historiassa päättyi tiistai-iltana merkittävä aikakausi, kun Yhdysvaltain pääkaupungissa sijainneen Newseum-museon ovet suljettiin viimeisen kerran. Uutistapahtumista ja sananvapaudesta kertova museo ajautui konkurssiin. (YLE 1.1.2020)

Hentunen jatkaa kuvailua Newseum-museosta ja verkkojuttuun on liitetty kuvatoimisto EPA:n välittämä kuva museosta. Museo on paikallinen nähtävyys, eikä se välttämättä ole niinkään suomalaisyleisön tiedossa tai ainakaan merkittävässä roolissa. Siksi laskin museon esiin nostamisen yhdeksi läsnäolon rakentamisen keinoksi, sillä tässä tapauksessa kirjeenvaihtaja kertoo jostakin paikallisesta ilmiöstä konkreettisen esimerkin avulla: eli tietyn museon sulkemisesta, ja kuvaa sitä merkittävän aikakauden päättymiseksi. Näin ollen Hentunen korostaa tietyn paikan merkitystä.

Toinen aineistosta tekemäni havainto, jossa korostettiin paikan merkitystä, nousi myös esiin Hentunen kirjoittamasta jutusta. Siinä Hentunen kuvailee, miten tieto Bagdadin lentokentän alueelle ammutuista ohjuksista saavutti Yhdysvaltain itärannikon paikallista aikaa myöhään illalla (YLE 3.1.2020). Hän kuvailee:

Ensiarviot iskusta olivat yllättyneitä ja jopa pelästyneitä. Kysymys kaikkien huulilla oli, mitä Iran tekee tai ainakin yrittää tehdä nyt. (YLE 3.1.2020)

Hentunen ei suoraan kerro jutussa, mihin havainnot yllättyneestä ja pelästyneestä tunnelmasta perustuvat. Sen sijaan hän kertoo, miten poliitikot Yhdysvalloissa ovat reagoineet iskuihin. Nämä kommentit on poimittu uutiseen Twitteristä. Mutta koska havainto pelästyneestä tunnelmasta tulee kirjeenvaihtajalta, joka asuu kyseisessä maassa, antaa se lukijalle oletuksen, että havainnot on tehty paikan päältä ja niille on myös jokin muu perusta kuin sosiaalinen media. Kotimaasta käsin aihetta käsitellyt ulkomaantoimittaja sen sijaan olisi varmaankin joutunut muotoilemaan aiheen niin, että ”Ensiarviot iskusta olivat

yllättyneistä ja jopa pelästyneitä sosiaalisessa mediassa” – ainakin siinä tapauksessa, jos reaktiot on poimittu nimenomaan sosiaalisen median avulla eikä paikallisia haastattelemalla.

Myös kolmas paikan merkityksen -keino nousi esiin Hentusen kirjoittamasta jutusta. Juttu on otsikoitu *"Vähennä, käytä uudelleen ja kierrätä" – Washingtoniin istutetaan vierasta ajattelua* (YLE 20.1.2020). Siinä Hentunen kertoo Washingtonin jätehuollosta ja vertaa sitä Suomeen omien havaintojensa perusteella. Jutussa on myös Hentusen ottama kuva Washingtonilaisen kerrostalon jätehuoneesta. Jutun aihe ja kuvapuoli liittyvät keskeisesti paikan merkitykseen.

Näiden kolmen esimerkin lisäksi paikan merkitys rakentui Ylen Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajien tekemissä suorissa televisioraportoinneissa Washingtonista sekä reportaasijutuissa. Asiantuntijakommentaattoreina kirjeenvaihtajat kertoivat Yle Uutisten 20.30 -televisiolähetyksessä jostakin tietystä aiheesta paikan päältä ja vastasivat uutisankkurin kysymyksiin aiheista, usein analysoimalla kyseistä uutisaihetta. Näytän seuraavaksi tällaisista tilanteista kaksi esimerkkikuvaa, sillä ne havainnollistavat tilannetta selkeästi.

Kuva 1. Näyttökuvaa Yle Uutisten 20.30 -lähetyksestä 3.1.2020.



Uutislähetysessä kommentoidessaan kirjeenvaihtajat seisovat suoraan kameraan päin ja taustalla näkyy kuva Washingtonista, kuten tässä esimerkkikuvassa 1. Kuvaruudun yläpal-kissa lukee Washington, mikä korostaa sitä, että kirjeenvaihtaja raportoi paikan päältä kau-pungista. Yle ja Washington lukevat myös kirjeenvaihtajan, tässä tapauksessa Mika Hentu-sen, nimipalkin alla.

Kuvan 1 tilanteessa Hentunen kertoi uutislähetysessä siitä, miten Yhdysvaltain presidentti Donald Trump on perustellut Iranin vallankumouskaartin kenraalin Qasem Suleimanin sur-maamista. Hentunen sanoo lähetyksessä:

Ja sellaistaakin tietoa täällä nyt ihan viime aikoina, viime tuntien aikana on le-vitetty täällä Washingtonissa, että Suleimani olisi mahdollisesti suunnitellut vallankaappausta Iranissa. Tuon tiedon totuudenmukaisuutta en pysty arvioi-maan. (YLE UUTISET 20.30, 3.1.2020)

Tässä kommentissa tuodaan konkreettisesti läsnäoloa esiin. Varsinkin ilmaus ”levitty täällä Washingtonissa” korostaa kirjeenvaihtajan läsnäoloa asemamaassa. Tieto vaikuttaa poh-jautuvan kuulopuheisiin, sillä Hentunen itse sanoo, ettei pysty arvioimaan tiedon totuu-denmukaisuutta. Uutislähetysten juontaja myös kysyy Hentuselta, miten tapaukseen on reagoitu maassa ja pelätäänkö siellä mahdollisia kostoiskuja. Hentusen mukaan tilantee-seen on suhtauduttu ristiriitaisesti ”täällä”.

Tässä esimerkissä tuli myös kiinnostavasti esiin narratiivisen journalismin käyttö, jota esit-telin henkilöitymistä käsittelevässä teoriaosiossani. Siinä toimittajien ja heidän yleisönsä välinen sosiaalinen koodi viittaa siihen, että journalismin on esitettävä totuudenmukaisesti todellisuutta (Harbers & Broersma 2014, 642). Toimittajat myös järjestävät ja edustavat sosiaalista todellisuutta henkilökohtaisen kokemuksen ja moraalisen arvioinnin suodatti-mien kautta, ja siten yksittäisen toimittajan aiemmat tiedot, kokemukset, arvot ja va-kaumat tarjoavat viitekehyksen (Harbers & Broersma 2014, 643). Tässä esimerkissä Hentunen esittää väitteen uutistapahtumasta, mutta sanoo perään, ettei pysty arvioimaan sen todenperäisyyttä. Mutta koska tieto tulee kokeneen kirjeenvaihtajan suusta, on se ylei-sön näkökulmasta uskottavaa tietoa.

Toisaalta tapauksessa tulee esiin myös suorien lähetyksien ongelmia: ne ovat lisänneet painetta ulkomaankirjeenvaihtajien työhön, sillä ne painostavat toimittajia kiirehtimään ”tuomion” kanssa, vaikka ei välttämättä olisi edes selvää, mitä on tarkalleen meneillään (Papat-hanassopoulos & Giannouli 2015, 2). Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että kirjeenvaihtajat selittävät ja analysoivat tapahtumia, vaikkeivat olisi ehtineet täysin perehtyä niihin ja eri näkökulmiin. Tärkeää on kertoa asioista mahdollisimman nopeasti. Hentusenkin esiintymisen vaikutti siltä, että se oli kasattu nopeasti kokoon ja analyysi perustui kuulopuheisiin.

Kuva 2. Näyttökuvaa Yle Uutisten 20.30 -lähetyksestä 21.1.2020.



Myös Paula Vilénin kommentointi uutislähetyksessä on aseteltu melko samalla tavalla kuin Hentusen, kuten kuva 2 näyttää. Heillä on erilainen tausta takanaan, mutta kummassakin näkyy Valkoinen talo – joka lienee Washingtonin tunnetuin maamerkki ja vallan ydin. Molempien lähetyksissä näkyy myös oikeassa kulmassa palkki, jossa lukee Washingtonin lisäksi ”suora”. Tämä korostaa sitä, että kirjeenvaihtaja kertoo maan tapahtumista reaaliaikaisesti. Yleisö saa tuoretta tietoa.

Tämän osalta tuli jo teoriaosiossa esiin, että nykyteknologian avulla kirjeenvaihtajat voivat tarjota tuoreempaa tietoa toiselta puolelta maailmaa paremmin kuin koskaan aiemmin (Williams 2011). Televisiojournalismi on sopeutunut uusiin, kevyisiin laitteisiin, kuten

mobiililaitteisiin, drooneihin ja eri suoratoistotekniikoihin, jotka toimivat televiestintäverkkoissa. Uudet teknologiat ja käytettävissä oleva infrastruktuuri tarjoavat uusia mahdollisuuksia uutisorganisaatioilla, jotka voivat muuttaa suorien lähetyksien uutisraportointien ehtoja. (Guribye & Nyre 2017, 1216.) Teknologian kehittyminen siis helpottaa tällaisten suorien lähetyksien tekoa, joissa ulkomaankirjeenvaihtajat toimivat esimerkiksi asiantuntijakommentaattoreina.

Paikan merkityksen korostaminen näkyi myös Ylen kirjeenvaihtajien uutisreportaaseissa, jotka näytettiin puoli yhdeksän uutisissa. Niissä kirjeenvaihtajat tulivat esiin reportaasissa ja näyttivät siten olevan paikan päällä. Näytän näistäkin tilanteista kaksi kuvaa.

Kuva 3: Kuvakaappaus Yle Uutisten 20.30 -lähetyksen reportaasista 20.1.2020.



Kuvan 3 reportaasissa Vilén on haastatellut paikallisia heidän mielipiteistään Trumpia kohtaan. Reportaasin keskivaiheilla Vilén itse tulee kuvaruutuun ja sanoo:

Senaattoreilla on edessään tuolla kongressissa tiiviit ja tiukkavääntöiset istuntopäivät. Virkarikosoikeutta käydään kuutena päivänä viikossa, istuntoihin on pakko osallistua, puhua ei saa eikä kännykkää käyttää. (YLE 20.1.2020)

Ensimmäisen lauseen kohdalla Vilén osoittaa samalla takanaan näkyvää kongressitaloa, kuten kuvassa 3 näkyy. Näillä keinoilla videokuva tukee sitä, mitä ääni sanoo. Kuten läsnäoloa käsittelevässä teoriaosiossani kerroin, perinteisesti videon ja äänen saantia tapahtumapaikalta on pidetty tärkeänä, sillä taustalla on ajatus siitä, että jos ihminen näkee tai kuulee jonkin tapahtuvan, sillä on enemmän vaikutusvaltaa kuin pelkästään kirjoitetulla sanalla (Boyd, Stewart & Alexander 2008). Näin etäiseltä tuntuva oikeudenkäynti voi myös saada eri näkökulman: tv-reportaasi näyttää ja kertoo suomalaisille katsojille, mitä tavalliset ihmiset Yhdysvalloissa tilanteesta ajattelevat ja missä istuntopäivät käydään. Samalla yleisö voi nähdä ja kuulla paikalliset itse sekä nähdä heidän eleensä.

Kuva 4: Kuvakaappaus Yle Uutisten 20.30 -lähetyksen reportaasista 28.1.2020.



Ylen Mika Hentunen käytti televisioreportaasissaan samoja keinoja läsnäolon rakentamiseksi kuin Vilén äsken tarkastelemassani reportaasissa. Myös Hentunen esiintyi reportaasissa itse ja puhui kameralle paikan päältä. Kuvan 4 kohdalla hän kertoi olevansa paikan päällä hiilikaupunki Gilbertonissa. Tässäkin tulee vahvasti esiin, kuinka uusien työkalujen kannettava ja langaton kapasiteetti mahdollistaa uusia tapoja raportoida (Guribye & Nyre 2017, 1227).

5.2. Koti-näkökulman rakentuminen aineistossa

Edellisissä osioissa tarkastelin sitä, miten kirjeenvaihtajat rakensivat läsnäoloa tutkimassani aineistossa. Tässä osiossa puolestaan aion tarkastella sitä, miten koti-näkökulma rakentui aineistossani. Koti-näkökulmalla tarkoitan tutkimuksessani sitä, kuinka aiemman tutkimuksen perusteella kirjeenvaihtajat yleensä pyrkivät löytämään juttuansa varten jonkin kytköksen omaan kotimaahansa (Pietiläinen & Kivikuru 1998; Hess 2006). Jokseenkin yllättävästi, koti-näkökulma ei juurikaan noussut tarkastelemastani aineistosta esiin. Aineistossani oli 26 verkkojuttua ja 10 televisiojuttua, ja näistä vain kahdessa tuli selkeästi koti-näkökulma esiin ja kahdessa vähäinen viittaus koti-näkökulmaan.

Selkeimmin koti-näkökulma nousi havaintojeni mukaan esiin Ylen Mika Hentusen jutussa *"Vähennä, käytä uudelleen ja kierrätä" – Washingtoniin istutetaan vierasta ajattelua* (YLE 20.1.2020). Hän aloittaa jutun kirjoittamalla, kuinka suomalaisen saa hämilleen Washingtonissa viimeistään ruokailun yhteydessä. Hän kirjoittaa, kuinka itsepalvelupaikoissa pitää viedä itse pois astiat ja roskat (kuten Suomessakin), mutta ongelma on siinä, ettei kukaan tunnu tietävän, miten pitäisi kierrättää. Hentunen kuljettaa vertailua Suomea kohtaan myöhemminkin jutussa kirjoittamalla esimerkiksi:

Worldwatch Instituten 2004 tekemän tutkimuksen mukaan yhdysvaltalainen kuluttaa kaikkea keskimäärin kaksi ja puoli kertaa enemmän kuin suomalainen. Se pitää paikkansa Washingtonissa edelleen. (YLE 20.1.2020)

Tällä keinolla suomalainen lukija voi vertailla omaa toimintaansa suhteessa yhdysvaltalaiseen sekä samaistua jutun tekstiin. Hentusen kirjoittama juttu on osa Yle Uutisten "Arkea maailmalta" -juttusarjaa. Sarjasta on maininta Hentusen jutun yhteydessä, ja sen mukaan Ylen kirjeenvaihtajien ja avustajien juttusarjassa tartutaan puheenaiheisiin eri puolilla maailmaa. Hentusenkin verkkojutun (YLE 20.1.2020) aihe on hyvinkin arkinen: kierrätys. Kierrätystä verrataan kirjeenvaihtajan asemamaan sekä kotimaan välillä.

Toinen aineistostani esiin noussut selkeä suomalaisia käsittelevä näkökulma tuli Hentusen televisioesiintymisessä Yle Uutisten 20.30 -lähetyksessä 5.1.2020. Lähetys käsitteli Iranin

tekemää ohjusiskua Yhdysvaltain tukikohtaan ja Hentunen kommentoi aihetta suorassa lähetyksessä videokuvan välityksellä. Uutisjuontaja kysyi Hentuselta, joutuvatko muidenkin maiden sotilasjoukot poistumaan Irakin tukikohdasta konfliktin takia. Hentunen vastasi:

Joutuvat, jos Irakin pääministeri nyt vielä vahvistaa tuon päätöksen. Eli nämä 5 000 amerikkalaista, mutta myös muut ISISin vastaiseen koalitioon osallistuvat ulkomaalaiset sotilaat ja sotilasneuvonantajat, myös mahdollisesti suomalaiset, jotka ovat Irakissa. (YLE UUTISET 20.30, 5.1.2020)

Tässä kommentissa on nostettu selkeästi esiin tapahtumien vaikutus suomalaisiin – tai ainakin muutamaankin. Suomalaisjoukot ovat Irakissa osana ISISin vastaista koalitiota, jota johtaa Yhdysvallat. Ohjusiskut alueella ja niitä mahdollisesti seuraava kansainvälinen konflikti voivat vaikuttaa myös suomalaisjoukkojen toimintaan. Näin Hentusen kommentti uutislähetyksessä muistuttaa yleisöä maailmanlaajuisen tapahtumien vaikutuksista myös kotimaahansa. Se, että uutistapahtumassa on osallisena suomalaisia, voi myös nostaa sen uutisarvoa Suomessa (Pietiläinen 1998, 86).

Näiden kahden havainnon lisäksi vain kahdessa muussa jutussa viitattiin lyhyesti Suomeen. Niissä kummassakin oli sama periaate: verkkojutussa oli maininta, moneltako tietty tilaisuus alkaa Suomen aikaa. Otin nämä maininnatkin mukaan, sillä Pietiläisen ja Kivikurun uutisvirtatutkimuksen (1998) mukaan Suomen ulkomaan uutisissa useimmin esiintyvä maa on Suomi, mikä on havaittu myös aikaisemmissa tutkimuksissa (Pietiläinen 1998, 86). Tällöin pelkkä maininta riitti Suomen esiintymiseen ulkomaan uutisissa.

Lyhyet maininnat Suomesta tulivat esiin jutuissa *Toimittajalta: Entistä sekavammaksi menee – koko maailma jännittää nyt Trumpin vastausta* (YLE 8.1.2020) ja *Puolustus pääsi ääneen Trumpin oikeudenkäynnissä: ”Presidentti ei ole tehnyt kerta kaikkiaan mitään väärää”* (HS 25.1.2020). Ylen uutisessa (YLE 8.1.2020) lause oli: *Presidentti astuu kameroiden eteen tänään iltapäivällä Suomen aikaa*. Helsingin Sanomien uutisessa (HS 25.1.2020) asia muotoiltiin näin: *Oikeudenkäynti jatkuu maanantai-iltana Suomen aikaa*. Nämä ilmaukset ovat hyvinkin samantyylliset ja niiden tarkoitus on sama: kertoa suomalaiselle lukijalle, milloin

hän voi seurata tiettyä uutistapahtumaa Suomesta käsin. Näillä ilmaisuilla otetaan huomioon kotimaan näkökulma ja palvellaan lukijaa.

5.3. Henkilöitymisen rakentuminen aineistossa

Henkilöitymisellä tarkoitan tässä tutkielmassa sitä, kuinka nykyään tuodaan enemmän esille juttujen tekijöitä eli toimittajia. Henkilöityminen on joukko toimintoja, joilla luodaan identiteetti yksittäiselle toimittajalle ja sitten mainostetaan tätä identiteettiä. Sen tavoitteena on etenkin kasvattaa toimittajien mainetta ja kiinnittää huomiota heidän työhönsä sekä organisaatioonsa. (Holton & Molyneux 2017, 199.) Tarkastelen tässä osiossa, millä keinoilla tutkimassani aineistossa rakennetaan identiteettiä Ylen ja Helsingin Sanomien Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajille. Jos henkilöityminen on sinänsä kiinnostavuutta lisäävä piirre, voi tämä olla syy, miksi kirjeenvaihtajien henkilöitymistä hyödynnetään. Seuraavaksi esittelen tässä osiossa muutamia tekemiäni havaintoja aineistosta.

Osassa aineistoni verkkojutuissa oli jo otsikoissa korostettu kirjeenvaihtajan roolia. Esimerkiksi yhden verkkojutun otsikossa käytettiin ilmaisua ”Kirjeenvaihtajan kommentti” (HS 27.1.2020) ja toisessa ”kirjeenvaihtajan analyysi” (YLE 8.1.2020). Yhden verkkojutun otsikko puolestaan kuului: *Trumpin virkarikossyyte siirtyy senaattiin – Ylen kirjeenvaihtaja kertoo, mitä seuraavaksi tapahtuu* (YLE 15.1.2020). Näissä otsikkotason maininnoissa näkyy jo ajatus siitä, että kirjeenvaihtajan analyysi tai kommentti aiheesta on jo sinänsä arvokasta ja sitä kannattaa korostaa. Siinä siis korostetaan kirjeenvaihtajuutta instituutiona, mikä voi olla arvokasta etenkin uutisorganisaation näkökulmasta.

Aina kirjeenvaihtajan rooli ei välttämättä tullut esiin otsikossa, vaan myöhemmin jutussa. Esimerkiksi Mika Hentusen verkkojutun (YLE 10.1.2020) alaotsikossa kirjoitetaan näin:

Iranilaiset ovat pyytäneet amerikkalaisia auttamaan tutkinnoissa. Washingtonissa on epäselvyyttä onko se pakotteiden takia edes mahdollista, Yhdysvaltain-kirjeenvaihtaja Mika Hentunen kirjoittaa. (YLE 10.1.2020)

Tässä esimerkissä kirjeenvaihtajuus tuotiin siis esiin alaotsikossa. Tämä kaava toistui niin Ylen kuin Helsingin Sanomien verkkojutuissa. Seuraavassa esimerkissä näkyy, miten vastaava keino toistui Helsingin Sanomien jutussa:

Jos sodan partaalta peruuttaminen onnistuu, viime päivien kuohunta saattaa amerikkalaisilta vielä unohtua. Silloin Trump voi kertoa äänestäjille, että Su-leimanin tappaminen oli tarpeellinen voimannäyttö, joka pysäytti Yhdysvaltain vihollisen, kirjoittaa HS:n Washingtonin-kirjeenvaihtaja Anna-Sofia Berner. (HS 8.1.2020)

Esimerkki Helsingin Sanomista eroaa aiemmasta esimerkistä siten, että kirjeenvaihtajan roolin lisäksi korostetaan myös uutisorganisaatiota: kirjeenvaihtaja on nimenomaan HS:n Washingtonin-kirjeenvaihtaja. Termiä Washingtonin-kirjeenvaihtaja käytettiin niin Ylen kuin HS:n jutuissa synonyymina Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajalle. Uutisorganisaation korostaminen tuli myös muissa aineiston teksteissä esiin, sillä niissä saatettiin mainita termi ”HS:n haastattelema” (HS 22.1.2020) tai ”Yle kysyi paikallisilta” (YLE 20.1.2020).

Sen sijaan minä-muotoinen journalismi ei niinkään noussut aineistosta esille, eli toimittajat eivät varsinaisesti itse nostaneet tekstissä itseään esiin paitsi kahdessa verkkojutussa. Yhdessä jutussa Berner kirjoitti, kuinka ”sitten olenkin jo melkein kiinni Joaquin Phoenixin kyljessä” (HS 11.1.2020), kun hän raportoi ilmastomielenosoituksesta Washingtonissa. Mika Hentusen osalta henkilöityminen rakentui seuraavassa osiossa:

WASHINGTON Palasin lomalta pääkallonpaikalle vähän ennen vuodenvaihdetta tietoisena siitä, että vaalivuodesta 2020 tulee hektinen. Esivaalit alkavat kolmen viikon kuluttua lowassa enkä ole ehtinyt miettiä niitä yhtään. (YLE 10.1.2020)

Kyseisessä tekstinpätkässä Hentunen korostaa sitä, kuinka hän palasi lomalta ja millainen on hänen valmistautumisensa esivaalien osalta. Hentunen tuo esiin omaa kokemustaan, ja valinta voi olla tietoinen senkin takia, että sillä henkilöidään jutun tekijää. Tämä keino liittyy

narratiiviseen journalismiin, jossa toimittaja käyttää esimerkiksi omien kokemuksia, ajatuksia ja tunteita, ja niiden avulla tarkastellaan todellisuutta (Harbers & Broersma 2014, 640).

Kirjeenvaihtajia henkilöitiin aineiston perusteella myös muutamilla muilla keinoilla. Esimerkiksi Ylen kirjeenvaihtajien jokaisessa verkkojutussa oli kuva jutun kirjoittaneesta kirjeenvaihtajasta. Havainnollistan tätä henkilöitymisen rakentamista seuraavassa kuvassa:

Kuva 5. Kuvakaappaus jutusta: Toimittajalta: Trumpin virkarikosoikeudenkäynti alkoi tuntikausien sääntöväännöllä, ja yhdellä McConnellin käsikirjoitetulla taipumisella (YLE 22.1.2020).



Paula Vilén
Yhdysvaltain-kirjeenvaihtaja
@vilenpaula

Jaa artikkeli:



15

Kuten esimerkikuvassa näkyy, kuvan vieressä luki kirjeenvaihtajan nimi, ja sen alla titteli Yhdysvaltain-kirjeenvaihtaja. Yhdestä Ylen verkkojutusta oli jätetty nimen alta kirjeenvaihtajan titteli pois, mikä saattaa tosin johtua virheestä. Käytäntö nimittäin vaikutti yhtenäiseltä. Tittelin alla puolestaan luki kirjeenvaihtajan Twitter-tilin nimi. Kuten mainitsin teoriaosiossani, toimittajat voivat nykyään itsekin rakentaa henkilöbrändiään etenkin sosiaalisen median avulla. Suurin motiivi tähän on usein halu kehittää suhde yleisöön (Holton, Lewis ja Molyneux 2019, 845). Sen sijaan HS:n kirjeenvaihtajan kohdalla luki yleensä vain hänen nimensä. Yhteydessä ei ollut mainittu kirjeenvaihtajan titteliä tai laitettu kuvaa samalla tavalla esille kuin Ylen verkkojutuissa. Kahteen verkkojuttuun (HS 8.1.2020; HS 27.1.2020) oli kuitenkin upotettu kirjeenvaihtaja Bernerin kuva.

Aineistoni televisiojuttujen osalta toimittajien henkilöityminen rakentui eri tavalla. Silloin kun oli kirjeenvaihtajan vuoro kommentoida suorassa uutislähetyksessä jotakin ajankohdasta aihetta, puhutteli uutisankkuri kirjeenvaihtajaa aina etunimellä. Juontajat käyttivät lähetysten alussa ilmaisuja kuten ”Mika, mitä tämä päätös tarkoittaa?” ja lähetysten lopussa ”Kiitokset Paula sinne Washingtoniin”. Tämä vaikutti katsojan näkökulmasta tietoiselta valinnalta, sillä Yle Uutisten 20.30 -lähetys on muuten luonteeltaan melko muodollinen ja asiallinen.

6 TUTKIMUKSEN PÄÄTELMÄT

Tässä osiossa käyn läpi tutkielmastani tekemiäni johtopäätöksiä. Sitä ennen tiivistän tulokset.

6.1. Tiivistelmä tuloksista

Tiivistän tässä osiossa aineistosta saamani tulokset. Tarkastelin aineistoa kolmen eri näkökulman avulla: läsnäolon, koti-näkökulman ja henkilöitymisen kautta.

Aineistoni perusteella Ylen ja Helsingin Sanomien Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajat korostivat työtään asemamaassa etenkin läsnäolon avulla. Läsnäoloa rakennettiin eniten kolmen käytännön avulla: hyödyntämällä aisteja osana juttuja, haastattelemalla paikallisia sekä korostamalla paikan merkitystä.

Läsnäolo näkyi havaintojeni mukaan yhdeksässä verkkojutussa. Aineistooni kuului kaikkiaan 26 verkkojuttua. Televisiojuttuja aineistossani oli 10, ja niistä kaikissa oli havaittavissa kirjeenvaihtajan läsnäolo asemamaassa. Eli 19/36 aineistoni jutuista sisälsi läsnäolon keinoja. Yhteenvetona voisi kuitenkin sanoa, että silti suuressa osassa aineistoni juttuja läsnäolon rakentaminen jäi pois. Esimerkiksi useimmat aineistoni juttujen lähteet perustuivat yhdysvaltalaismedioihin sen sijaan, että juttuihin olisi haastateltu paikallisia ihmisiä tai asiantuntijoita.

Juttutyypit painottuivat kirjeenvaihtajien analyysiin tai kommentteihin, mutta niissäkään kirjeenvaihtajat eivät havaintojeni mukaan tuoneet liiemmin esiin läsnäoloaan asemamaassa. Sen sijaan analyysien havainnot perustuivat monesti kärkipoliitikkojen, kuten Trumpin, toimintojen analyysiin – ja Trumpin toiminnat oli havaittu muiden uutismedioiden tai sosiaalisen median avustuksella. Kirjeenvaihtajan läsnäolo nousikin esiin jutuissa, joissa kirjeenvaihtaja oli päässyt juttukeikalle ja kertoi jostakin ilmiöstä, kuten yhdysvaltalaisen valmistautumisesta Iowan esivaaleihin (YLE 28.1.2020) tai kansalaisten asekuulttuurista (HS 22.1.2020). Näin ollen läsnäoloa käytettiin hyödyksi tietyn ilmiön

kuvailemiseen, eikä sillä varsinaisesti saavutettu uutisskuuppeja. Se oli pikemminkin apuna jutun tarinallisuuden rakentamisessa.

Koti-näkökulma puolestaan tuli vain neljässä aineistoni jutussa esiin, jos mukaan lasketaan niin verkko- kuin televisiojutut. Kahdessa jutussa näkökulma kotimaahan tuli selkeästi esille ja kahdessa viitattiin Suomeen. Käsittelin teoriaosiossani sitä, kuinka kirjeenvaihtajat yrittävät usein löytää yhteyden kotimaahansa (Kivikuru & Pietiläinen 1998; Hess 2006). Tutkimukseni aineiston perusteella voisi kuitenkin sanoa, ettei näin ainakaan enää ole. Sen sijaan jutut käsittelivät nimenomaan Yhdysvaltoja ja maailmanpoliittista tilannetta etenkin sen kannalta. Uutistapahtumien merkitystä ei niinkään yhdistetty Suomeen tai mainittu niiden vaikutusta kotimaahan tai kotimaan kansalaisiin, vaikka jutut oli tehty suomalaisyleisölle.

Kolmanneksi tarkastelin sitä, miten henkilöityminen rakentui aineistossani kirjeenvaihtajien osalta. Havaintojeni mukaan kirjeenvaihtajia henkilöitiin etenkin uutisorganisaation edustajina. Heidän asemaansa korostettiin niin otsikoissa kuin tekstissäkin. Ylen kirjeenvaihtajista oli jokaisen jutun yhteydessä kuva ja heidän tittelinsä. Helsingin Sanomien kirjeenvaihtajaa korostettiin etenkin tekstin tasolla, mutta hänen kohdallaan tekstissä luki yleensä vain nimi. Pelkästään kahdessa analyysissä oli kuva Helsingin Sanomien kirjeenvaihtajasta. Organisaation edustamisella tarkoitan juurikin sitä, että kirjeenvaihtajien rooli tuli esiin juttujen esillepanossa, eikä niinkään heidän itsensä esiin tuomana. Kirjeenvaihtajat esimerkiksi käyttivät aineiston perusteella todella vähän minä-muotoista journalismia niin verkkojutuissa kuin televisiojutuissa, eli narratiivisen journalismin käyttö jäi aineistossa vähäiseksi.

6.2. Pohdintaa: Katse tulevaisuuteen

Tarkastelin tutkielmassani sitä, millaista lisäarvoa Ylen ja Helsingin Sanomien Yhdysvaltainkirjeenvaihtajat voivat työllään tuottaa. Tarkasteltuani kirjeenvaihtajien tuotoksia tammi-kuulta 2020, kävi ilmi, että kirjeenvaihtajien läsnäolo Yhdysvalloissa tuli melko vahvasti esiin. Kirjeenvaihtajat itse rakensivat läsnäoloa verkkojuttuihin kuvailemalla, millaista paikalla oli. Nämä keinot auttoivat lukijaa kuvittelemaan itsensä paikan päälle ja

ymmärtämään tiettyä uutisaihetta. Kirjeenvaihtajat toivat myös paikallisia haastattelemalla esiin tavallisten ihmisten näkemyksiä ajankohtaisista aiheista, kuten presidentinvaaleihin. Tällaisia reaktioita voi olla vaikeampi saada, jos ei itse kohtaa ihmistä. Samalla se tarjoaa arvokasta tietoa suomalaislukijalle, joka ei itse ole Yhdysvalloissa.

Kun lähdin etsimään teoreettista viitekehystä tutkielmaani varten, tuli vastaan Kivikurun ja Pietiläisen teos vuodelta 1998. Siinä kirjoitettiin, kuinka omien kirjeenvaihtajien jutut liittyivät useammin tapahtumiin, joissa Suomi oli mukana ja ne käsittelivät useammin kulttuuria ja taloutta kuin uutistoimistoaineiston jutut (Pietiläinen 1998, 100). Sen sijaan uutistoimistoaineistossa painottuivat erityisesti konflikti- ja katastrofiaiheet (emt., 100). Pyrinkin tarkastelemaan aineistossani, yrittävätkö kirjeenvaihtajat yhä löytää jonkin kytköksen Suomeen. Ainakin tämän tutkimuksen aineiston perusteella kytkös kotimaahan tuli vain harvakseltaan esiin. Tämä herättää kysymyksen siitä, kenelle jutut on suunnattu. Ajatellaanko suomalaisyleisöä maailmankansalaisina, joille ei enää tarvitse korostaa tapahtumien vaikutusta omaan kotimaahan?

Tutkielmani aineisto oli tosin kerätty melko lyhyeltä aikajaksolta, joten sen perusteella ei voi vetää kovinkaan laajoja johtopäätöksiä Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajan työstä. Aineistoa kertyi yhdeltä kuukaudelta sopivasti tutkielmaani varten, mutta aiheiden jakautuminen oli täysin sattumanvaraista. Oli mahdotonta ennustaa, millainen uutiskuukausi olisi edessä. Vuosi alkoi vauhdikkaasti: Yhdysvallat surmasi iranilaisen komentajan ja Iran puolestaan teki ohjusiskun yhdysvaltalaisen tukikohtaan Irakissa, mikä ennakoiki kansainvälistä konfliktia. Tämän jälkeen alkoi historiallinen virkarikosoikeudenkäynti presidentti Trumpia vastaan. Jos tutkielmani olisi toteutettu jonain muuna kuukautena, olisi Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajien työ voinut näyttää hyvinkin erilaiselta. Hiljainen kuukausi uutisrintamalla olisi voinut myös antaa kirjeenvaihtajille vapaammat kädet niin aiheiden kuin sisällön suhteen.

Alun perin tarkoitukseni oli toteuttaa lisäksi lyhyt sähköposti-haastattelu kirjeenvaihtajilla, jotta he olisivat voineet myös itse kertoa, millaista lisäarvoa heidän työnsä tuottaa. Tämä olisi voinut tuoda lisänäkökulman tutkimukseeni, mutta toisaalta moni aiempi kirjeenvaihtajia käsittelevä tutkimus on jo aiemmin toteutettu itse kirjeenvaihtajia haastattelemalla, esimerkiksi Pekosen pro gradu -tutkielma vuodelta 2006. Itse halusinkin tarkastella

nimenomaan kirjeenvaihtajien työn lopputulosta, joten näin ollen tutkielmani pysyi yhte-näisenä.

Kiinnostava havainto tutkimuksen perusteella oli se, että kirjeenvaihtajia tuotiin vahvasti esiin. Sitä saatettiin korostaa verkkojuttujen kohdalla esimerkiksi otsikkotasolla mainostamalla juttua sillä, että kyseessä on nimenomaan kirjeenvaihtajan kommentti tai analyysi jostakin tietystä aiheesta. Tämä havainto tukeekin osaltaan sitä ajatusta, jonka mukaan kirjeenvaihtajat kuuluvat erityisryhmään ja ovat merkittävä osa toimituksia (Uskali 2003, 36).

Tutkimukseni kannalta olisi ollut myös kiinnostavaa vertailla keskenään kirjeenvaihtajien ja ulkomaantoimittajien juttuja saman toimituksen sisällä. Tällöin esimerkiksi kirjeenvaihtajan läsnäolo asemamaassa olisi voinut korostua tai tulla esiin aivan eri tavalla kuin nyt. Vertailu olisi myös voinut valottaa kummankin ammatin nykyistä työtä entistä paremmin. Tähänastinen tutkimus ulkomaan uutisten osalta on Suomessa jäänyt ainakin jonkin verran paitsioon. Tämä voisi siis hyvinkin olla jatkotutkimuksen teemana.

Halusin tarttua tähän tutkielmani aiheeseen, jotta voisin selvittää kirjeenvaihtajan ammatin merkitystä nykymaailmassa, jossa teknologia mahdollistaa raportoinnin lähes kaikkialta ilman läsnäoloa. Mainitsinkin jo johdannossa, kuinka tätä tutkielmaa viimeistellessäni maailmalla levisi koronavirus. Terveysviranomaiset eri maissa pyrkivät hidastamaan epidemian leviämistä. Tämä on pakottanut suuren osan ihmisistä tekemään etätöitä, ainakin ne, jotka voivat.

Esimerkiksi Helsingin Sanomat kirjoitti artikkelissaan maaliskuun lopulla, kuinka lehteä alettiin tehdä tavalla, jota ei ole kokeiltu koskaan ennen.¹⁵ Tämä tarkoitti sitä, että lehti koostettiin etätöiden voimalla. Jutussa Yhdysvaltain-kirjeenvaihtaja Anna-Sofia Berner kertoo, kuinka toimituksen kanssa sovittiin, että kaikki kirjeenvaihtajat palaavat Suomeen.

¹⁵ Helsingin Sanomat (28.3.2020): Kun koronaepidemia alkoi jyllätä, Helsingin Sanomia alettiin tehdä tavalla, jota ei ole kokeiltu koskaan ennen – Erikoisartikkeli näyttää, miten lehti syntyy poikkeusoloissa. Luettu 13.4.2020. Linkki: <https://dynamic.hs.fi/a/2020/poikkeusoloissa/>

Kuuntelen aika paljon amerikkalaista radiota ja koetan pysyä mukana sikäläisessä pulssissa, mutta onhan tämä selvää, että ulkomaankirjeenvaihtajan työtä ei voi kunnolla tehdä etänä.

Anna-Sofia Berner, HS 28.3.2020

Jos korona-ajan jälkeen yhteiskunnassa siirrytään yhä enenevään määrään etätoiden käytössä, olisi hyvä myös muistaa ulkomaankirjeenvaihtajien ainutlaatuisuus. Tutkielmani mukaan kirjeenvaihtajat toivat selkeästi lisäarvoa uutisointiin, ja monet heidän käyttämistään tavoista olivat sellaisia, joita ei voisi korvata ilman läsnäoloa.

Kun virtuaalista kirjeenvaihtajuutta tutkineiden Oliver Hahnin, Florian Stalphin ja Tom Stellerin tutkimuksessa (2018) selvisi, ettei perinteisiä ulkomaankirjeenvaihtajia voitu täysin korvata virtuaalisilla, kävivät perustelut tämän tutkimuksen jälkeen järkeen. Hahn, Stalph ja Steller perustelivat perinteisten kirjeenvaihtajien merkitystä alueellisen tietämyksen, taustatiedon ja asiayhteyteen liittyvien oivalluksien takia. Lisäksi perinteiset kirjeenvaihtajat ovat tärkeitä paikalla tehtävien tutkimusten kannalta ja heillä on myös pääsy paikallisiin lähteisiin. (Hahn, Stalph & Steller 2018, 4–5.) Samat perustelut tulivat esiin myös omassa tutkielmassani: Ylen ja Helsingin Sanomien Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajat toivat suomalaisyleisölle lisäarvoa kertomalla paikallisista ilmiöistä ja haastatteleamalla paikallisia ihmisiä sekä asiantuntijoita. He seuraavat tarkasti maan uutistapahtumia ja analysoivat niitä, mikä tuo mukanaan korvaamatonta asiantuntijuutta ja tietämystä.

Tämä tosin vaatii paljon myös ulkomaankirjeenvaihtajilta: arkisen toimitustyön ohella pitäisi muistaa ammatin asema ja pyrkiä tuoda sille lisäarvoa. Se ei ole helppo tehtävä, muttei myöskään mahdoton.

LÄHTEET

Tutkimuskirjallisuus:

Archetti, Cristina (2012) Which future for foreign correspondence? London foreign correspondents in the age of global media. *Journalism Studies: The Future of Journalism 2011: Developments and Debates*, 13(5–6), 847–856.

doi:10.1080/1461670X.2012.664352

Boyd, Andrew, Stewart, Peter John, & Alexander, Ray (2008) *Broadcast journalism techniques of radio and television news* (6th ed.). New York: Focal Press.

Cole, Jaci & Maxwell Hamilton, John (2008) The history of a surviving species: Defining eras in the evolution of foreign correspondence. *Journalism Studies: The Future of Newspapers*, 9(5), 798–812. doi:10.1080/14616700802207805

Frosh, Paul & Pinchevski, Amit (2014) Media witnessing and the ripeness of time. *Cultural Studies: Theorizing Production/Producing Theory*, 28(4), 594–610.

doi:10.1080/09502386.2014.891304

Galtung, Johan & Ruge, Mari Holmboe (1965) The structure of foreign news: The presentation of the Congo, Cuba and Cyprus crises in four Norwegian newspapers. *Journal of Peace Research*, 2(1), 64–90. doi:10.1177/002234336500200104

Guo, Lei, & Vargo, Chris J. (2017) Global intermedia agenda setting: A big data analysis of international news flow. *Journal of Communication*, 67(4), 499–520.

doi:10.1111/jcom.12311

Guribye, Frode & Nyre, Lars (2017) The changing ecology of tools for live news reporting. *Journalism Practice*, 11(10), 1216–1230. doi:10.1080/17512786.2016.1259011

- Hahn, Oliver, Stalph, Florian, & Steller, Tom (2018) Virtual foreign correspondence: Experimental instructions in digital foreign news reporting. *Journalism & Mass Communication Educator*, 73(1), 4–17. doi:10.1177/1077695817745249
- Hamilton, John Maxwell & Jenner, Eric (2004) Redefining foreign correspondence. *Journalism*, 5(3), 301–321. doi:10.1177/1464884904044938
- Harbers, Frank & Broersma, Marcel (2014) Between engagement and ironic ambiguity: Mediating subjectivity in narrative journalism. *Journalism*, 15(5), 639–654. doi:10.1177/1464884914523236
- Herbert, John (2001) *Practising global journalism exploring reporting issues worldwide*. Oxford: Focal Press.
- Hess, Stephen (1996) *International News & Foreign Correspondents (Newswork)*. Washington, D.C.: The Brookings Institution.
- Hess, Stephen (2006) *Through Their Eyes: Foreign Correspondents in the United States*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press.
- Holmila, Antero & Roitto, Matti (2018) *Rooseveltista Trumpiin: Yhdysvaltain ulkopoliittikka ja kriisit 1900-luvun alusta tähän päivään*. Jyväskylä: Docendo.
- Holton, Avery E. & Molyneux, Logan (2017) Identity lost? the personal impact of brand journalism. *Journalism*, 18(2), 195–210. doi:10.1177/1464884915608816
- Kellner, Douglas (2018) Donald Trump and the War on the Media: From Election '16 into the Trump presidency. Teoksessa Gutsche, Robert. E. (ed.) *The Trump presidency, journalism, and democracy*. New York: Routledge. 19–38.
- Kivikuru, Ullamaija & Pietiläinen, Jukka (1998) *Uutisia yli rajojen – ulkomaanuutisten maisea Suomessa*. Tampere: Tammer-paino.

- Kortesuo, Katleena (2011) *Tee itsestäsi brändi: Asiantuntijaviestintä livenä ja verkossa*. Jyväskylä: Docendo.
- Merrill, John C. (1991) *Global Journalism: Survey of International Communication*. New York: Longman.
- Molyneux, Logan, Lewis, Seth C., & Holton, Avery E. (2019) Media work, identity, and the motivations that shape branding practices among journalists: An explanatory framework. *New Media & Society*, 21(4), 836–855. doi:10.1177/1461444818809392
- Murrell, Colleen (2015) *Foreign correspondents and international newsgathering: The role of fixers*. New York: Routledge.
- Murrell, Colleen (2018) The global television news agencies and their handling of user generated content video from Syria. *Media, War & Conflict*, 11(3), 289–308. doi:10.1177/1750635217704224
- Nohrstedt, Stig (2009) New war journalism. trends and challenges. *Nordicom Review*, 30(1), 83–100.
- Papathanassopoulos, Stylianos & Giannouli, Iliana (2015) Introduction: Foreign Correspondents in Perspective. Teoksessa Terzis, Georgios (ed.) *Mapping foreign correspondence in Europe*. New York (N.Y.): Routledge. 1–6.
- Pekonen, Laura (2006) *Suomalaiset Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajat 1966–2003. Tutkimus siitä, miten suomalaisviestinten Amerikan agenda syntyy*. Tiedotusopin laitos. Tampereen yliopisto.
- Reunanen, Esa & Harju, Auli (2012) *Media iholla: Poliitiikan julkisuus kansanedustajien ja aktivistien kokemana*. Tampere: Tampere University Press.
- Reunanen, Esa & Koljonen, Kari (2014) *Toimittajan sanansijat*. Tampere: Tampere University Press.

Roth, Mitchel P. (2010) *The encyclopedia of war journalism 1807–2010* (2nd ed.). Amenia, N.Y: Grey House Pub.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Uskali, Turo (2003) "*Älä kirjoita itseäsi ulos*": suomalaisen Moskovan-kirjeenvaihtajuuden alkutaival 1957–1975. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Uskali, Turo (2007) *Ulkomaanuutisten uusi maailma*. Tampere: Vastapaino.

van Es, Karin (2017) Liveness redux: On media and their claim to be live. *Media, Culture & Society*, 39(8), 1245-1256. doi:10.1177/0163443717717633

Williams, Kevin (2011) *International journalism*. Los Angeles: Sage.

Willnat, Lars, Weaver, David Hugh, & Wilhoit, G. Cleveland (2017) *The American journalist in the digital age: A half-century perspective*. New York: Peter Lang.

Medialähteet:

Finnpanel: <https://www.finnpanel.fi/tulokset/tv/kk/ohjkan/viimeisin/ohjkan.html>. Katsoettu 23.3.2020.

Helsingin Sanomat (30.4.2017): Laura Saarikoski katsoi kodin alakerrassa CNN:ää ja Saska Saarikoski yläkerrassa Fox Newsia – Näin Yhdysvaltojen kahtiajako näkyi mediassa. Kirjoittaja: Laura Saarikoski & Saska Saarikoski. <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000005189906.html> Luettu 29.3.2020.

Helsingin Sanomat (8.2.2018): Helsingin Sanomien tilaajamäärä kääntyi kasvuun ensimmäistä kertaa 25 vuoteen, pelkkien digituotteiden tilaajia jo yli 70000 – Sanomalta selvä tulosparannus. Kirjoittaja: Anni Lassila. <https://www.hs.fi/talous/art-2000005557433.html> Luettu 22.3.2020.

Helsingin Sanomat (6.11.2018): Helsingin Sanomien digitaalinen tuote-kokemus valittiin Euroopan parhaaksi. Kirjoittaja: HS. <https://www.hs.fi/paivanlehti/07112018/art-2000005890015.html> Luettu 22.3.2020.

Helsingin Sanomat (27.02.2019): Kahdeksan kirjeenvaihtajaa lavalla, HS tarjosi ainutlaatuisen kurkistuksen toimittajiensa työhön maailmalla, esitykset nyt tilaajien katsottavissa. Kirjoittaja: Virve Kähkönen. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000005987573.html> Luettu 31.10.2019.

Helsingin Sanomat (28.3.2020) Kun koronaepidemia alkoi jyllätä, Helsingin Sanomia alettiin tehdä tavalla, jota ei ole kokeiltu koskaan ennen – Erikoisartikkeli näyttää, miten lehti syntyy poikkeusoloissa. Kirjoittaja: Ilkka Mattila. <https://dynamic.hs.fi/a/2020/poikkeusoloissa/> Luettu 13.4.2020.

Journalisti (19.5.2016): Ettekö te tiedä kuka minä olen? Kirjoittaja: Anu Silfverberg. <https://www.journalisti.fi/artikkelit/2016/7/ettek-te-tied-kuka-min-olen-/> Luettu 22.3.2020.

Journalisti (22.8.2019): Anniina Luotonen ja muut EU-kirjeenvaihtajat yrittävät saada suomalaiset kiinnostumaan EU:sta. Miksi se on niin vaikeaa? Kirjoittaja: Marja Honkonen. <https://www.journalisti.fi/artikkelit/2019/6/eu-kirjeenvaihtajat/> Luettu 29.11.2019.

Kauppalehden toimituksen yhteystiedot, lueteltu kirjeenvaihtajat: <https://www.almatalent.fi/tietoa-meista/toimitusten-yhteystiedot/kauppalehti>
Katsottu 29.11.2019.

MTV Uutiset (3.10.2019): MTV:n kirjeenvaihtajan kysymys räjäytti sosiaalisen median – "Trumpin ilme, kun suomalaistoimittaja kysyy..." Kirjoittaja: Tuomo Hyttinen. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/mtv-n-kirjeenvaihtajan-kysymys-rajaytti-sosiaalisen-median-trumpin-ilme-kun-suomalaistoimittaja-kysyy/7574312> Luettu 29.11.2019.

Mustread (07.01.2019): MustRead sai "lahjoituskirjeenvaihtajan" Brysseliin, mallia otettiin yliopistojen lahjoitusprofessoreista – tehtävään valittu toimittaja Heli Satuli.

Kirjoittaja: Mustread. <https://www.mustread.fi/artikkelit/mustread-sai-lahjoituskirjeenvaihtajan-brysseliin-mallia-otettiin-yliopistojen-lahjoitusprofessoreista-tehtavaan-valittu-toimittaja-heli-satuli/> Luettu 31.10.2019.

YLE (26.8.2016): Konkaritoimittaja Reijo Lindroos eläkkeelle – "Terrori-iskun jälkeen ensimmäinen vapaapäiväni oli 32 päivää myöhemmin" Kirjoittaja: Samuli Harala <https://yle.fi/uutiset/3-9121592> Luettu 29.3.2020.

YLE (11.9.2016): WTC-iskuista 15 vuotta: Näin Ylen uutistoimitus reagoi traagisiin hetkiin – video. Kirjoittaja: Jarno Virtanen. <https://yle.fi/uutiset/3-9159416> Luettu ja katsottu artikkelin video 27.3.2020.

YLE (10.4.2017): Yle nimitti kirjeenvaihtajia. Tiedote. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/04/10/yle-nimitti-kirjeenvaihtajia> Luettu 13.4.2020.

YLE (11.1.2020): "Luotiliivit ovat vielä henkarissa" – Mediataloissa panostetaan kriisialueilta raportointiin, mutta Irakiin ei olla hötkyilemässä. Kirjoittaja: Heli Suominen. <https://yle.fi/uutiset/3-11153139> Luettu 22.3.2020.

LIITE 1: KOONTI YHDYSVALTAIN-KIRJEENVAIHTAJIEN VERKKOJU- TUISTA TAMMIKUULTA 2020.

Paula Vilén (YLE):

1. Kirjeenvaihtajan analyysi: Trump kääntyi Iranin suhteen liennyttävämpään rooliin ja uuden sodan uhka näyttää toistaiseksi väistyneen (YLE 8.1.2020) <https://yle.fi/uutiset/3-11148845>
2. Trumpin virkarikossyyte siirtyy senaattiin – Ylen kirjeenvaihtaja kertoo, mitä seuraavaksi tapahtuu (YLE 15.1.2020) <https://yle.fi/uutiset/3-11157772>
3. Sopimaton ylipäälliköksi vai noitavainon uhri? Näin Washingtonin kaduilla kommentoitiin presidentti Trumpin oikeudenkäyntiä (YLE 20.1.2020) <https://yle.fi/uutiset/3-11165849>
4. Toimittajalta: Trumpin virkarikosoikeudenkäynti alkoi tuntikausien sääntöväännöllä, ja yhdellä McConnellin käsinkirjoitetulla taipumisella (YLE 22.1.2020) <https://yle.fi/uutiset/3-11169523>
5. "Trumpille ei ole Amerikka ensin, vaan Donald Trump ensin" – Kuusi nostoa virkarikossyytteiden esittelijöiden pääargumenteista (YLE 25.1.2020) <https://yle.fi/uutiset/3-11175579>
6. "He haluavat heivata menestyneen presidentin poliittisin perustein" – Nämä ovat Trumpin puolustuksen pääkohdat (YLE 29.1.2020) <https://yle.fi/uutiset/3-11181274>

Mika Hentunen (YLE):

1. Toimittajalta: Pahaa uutta vuotta, Trump – Vihollisakseli pakottaa Yhdysvallat valitsemaan pelkistä huonoista vaihtoehdoista (YLE 1.1.2020) <https://yle.fi/uutiset/3-11141154>
2. "Raju isku uusilla pelisäännöillä, Iranin vastaus pelottaa" – Ohjusisku Bagdadiin yllätti myös nukkumaan menossa olleet yhdysvaltalaiset (YLE 3.1.2020) <https://yle.fi/uutiset/3-11142856>
3. Yhdysvaltain pörssivuosi alkoi uusilla ennätyksillä – Suuryritysten osakkeiden arvo on kymmenessä vuodessa lähes viisinkertaistunut (YLE 3.1.2020) <https://yle.fi/uutiset/3-11142771>
4. Toimittajalta: Entistä sekavammaksi menee – koko maailma jännittää nyt Trumpin vastusta (YLE 8.1.2020) <https://yle.fi/uutiset/3-11147288>
5. Toimittajalta: Trumpin hallinto muuttui yhtäkkiä varovaiseksi – Ukrainalaiskoneen turma toi Iran-kriisiin jälleen uuden ulottuvuuden (YLE 10.1.2020) <https://yle.fi/uutiset/3-11150724>

6. "Vähennä, käytä uudelleen ja kierrätä" – Washingtoniin istutetaan vierasta ajattelua (YLE 20.1.2020) <https://yle.fi/uutiset/3-11155757>

7. FoxNewsillä puhutaan yhtä, CNN:llä aivan toista – Näin eri tavoin Trumpin oikeudenkäyntiä tulkitaan yhdysvaltalaisilla tv-kanavilla (YLE 21.1.2020) <https://yle.fi/uutiset/3-11165699>

8. "Ei mikään pyhimys, mutta ainakin hän yrittää" – Trumpin kannattaja Pennsylvaniassa antaa presidentille anteeksi, vaikka vaalilupausten osalta olisi niin tai näin (YLE 28.1.2020) <https://yle.fi/uutiset/3-11178436>

Anna-Sofia Berner (Helsingin Sanomat):

1. Trumpilla on Iranissa tavoite, joka perustuu virhepäätelmään (HS 4.1.2020) <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006362808.html>

2. Onko tämä sotaa? Kiihkeimmät republikaanit vanhoivat heti kosta Iranille, mutta Trump vaikutti painavan jarrua (HS 8.1.2020) <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006365792.html>

3. HS-analyysi: Maailma pidätti henkeään, mutta Trump perääntyi kovista puheistaan ja välitön sodan uhka näytti väistyvän (HS 8.1.2020) <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006366769.html>

4. Jokeri-näyttelijä Joaquin Phoenix pidätettiin Jane Fondan ilmastomielenosoituksessa, ja se oli näyttelijän tarkoitus (HS 11.1.2020) <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000006369545.html>

5. Edustajainhuone lähetti Trumpin virkasyytteet senaattiin, historiallinen oikeudenkäynti alkaa ensi viikolla – HS käy läpi seuraavat askeleet (HS 15.1.2020) <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006373571.html>

6. Trumpin virkarikosoikeudenkäynti on aikansa kuva: sen sysäsi käyntiin salaliittoteoria (HS 20.1.2020) <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006378093.html>

7. Oma ase on periaatekysymys (HS 22.1.2020) <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006380285.html>

8. Puolustus pääsi ääneen Trumpin oikeudenkäynnissä: "Presidentti ei ole tehnyt kerta kaikkiaan mitään väärää" (HS 25.1.2020) <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006384864.html>

9. Kännykät, limut, naposteltavat ja vieruskaverille puhuminen kielletty – HS seurasi Trumpin virkarikosoikeudenkäyntiä paikan päällä (HS 26.1.2020) <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006385158.html>

10. Kirjeenvaihtajan kommentti: John Boltonin paljastus on uutispommi, joka voi muuttaa Trumpin oikeudenkäynnin kulkua (HS 27.1.2020) <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006386590.html>

11. Trumpin rauhansuunnitelma: Palestiinalle oma valtio, iso osa Länsirannasta Israelille – kartta näyttää ehdotetut rajat (HS 28.1.2020) <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006387520.html>

12. Trumpin puolustus päätti oman osuutensa virkarikosoikeudenkäynnissä, entisen turvallisuusneuvonantajan kutsuminen todistamaan näyttää entistä todennäköisemmältä (HS 28.1.2020) <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006387766.html>

LIITE 2: KOONTI YLEN YHDYSVALTAIN-KIRJEENVAIHTAJIEN ESIINTYMISISTÄ TELEVISIOSSA TAMMIKUUSSA 2020

Tähän osioon on koottu päivämäärät siitä, missä Yle Uutisten 20.30 -lähetysissä kirjeenvaihtajat esiintyivät tammikuussa 2020 ja olivat siten osa aineistoani.

3.1.2020 Mika Hentunen. Asiantuntijakommentaattorina lähetysten noin 5 minuutin kohdalla.

5.1.2020 Mika Hentunen. Asiantuntijakommentaattorina noin 5 min. kohdasta alkaen.

8.1.2020 Mika Hentunen. Asiantuntijakommentaattorina, alkaen noin 3 minuuttia ja 30 sekuntia kohdasta.

9.1.2020 Mika Hentunen. Asiantuntijakommentaattorina kohdasta 4 min 20 sek.

11.1.2020 Mika Hentunen. Asiantuntijakommentaattorina kohdasta 3 min 20 sek.

20.1.2020 Paula Vilén. Reportaasia alkaen lähetysten kohdasta 15 min 30 sek.

21.1.2020 Paula Vilén. Asiantuntijakommentaattori kohdasta 2 min 45 sek.

28.1.2020 Paula Vilén. Asiantuntijakommentaattori kohdasta 3 min 50 sek.

28.1.2020 Mika Hentunen. Reportaasi, alkaa lähetysten kohdasta 9 min 45 sek.

31.1.2020 Paula Vilén. Asiantuntijakommentaattori kohdasta 13 min.